BRUMMELS UUT DEN ACHTERHOOK

door

J. L. Keetelaar Jzn.

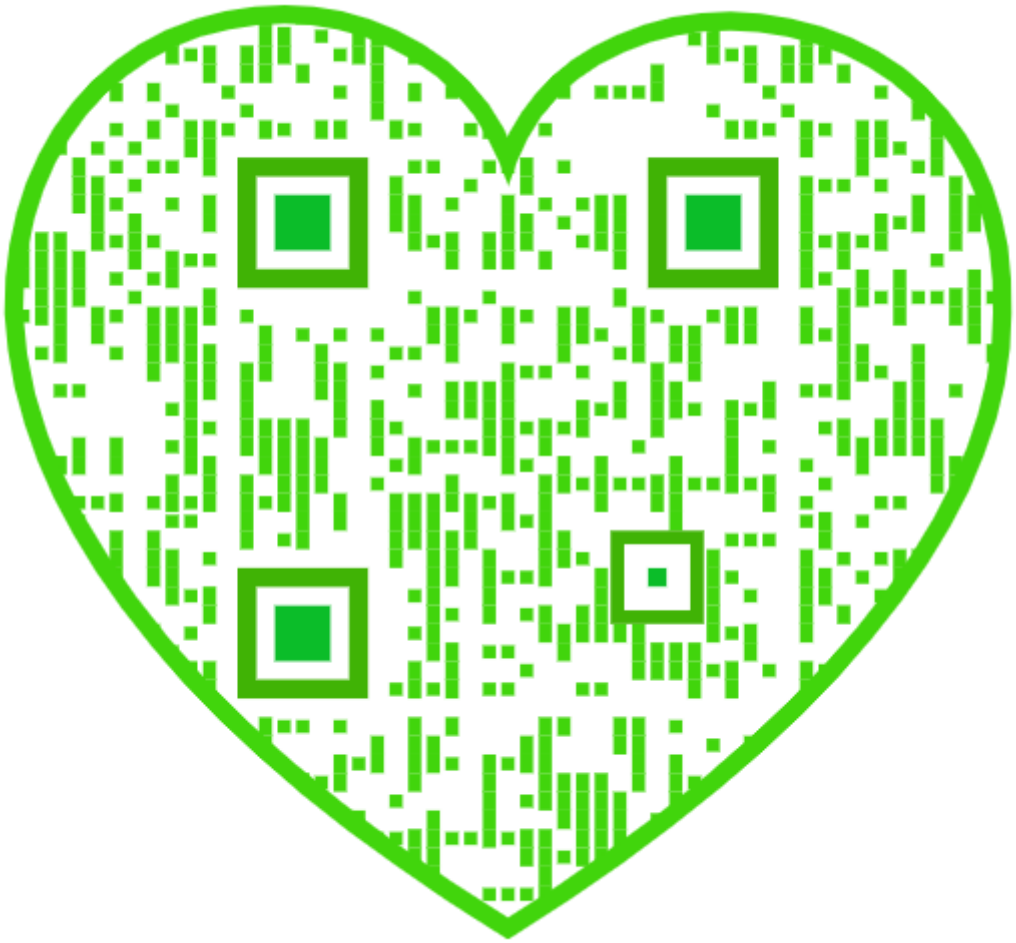

BRUMMELS UUT DEN ACHTERHOOK.

Brummels uut den Achterhook

DOOR

J. L. KEETELAAR Jzn.

AALTEN — FIRMA GEBR. DE BOER

BRUMMELS PLUKKEN.

Wee *zelf* in ,t Brummelbosch en hendjen wil
[goan plukken,
Dee krig de piene too van stekkelprik en
[schram:
En wee doar bang veur is, dee zal 't wel
[nooit gelukken;
Dee draagt geen brummels met, moar geet,
[zooas e kwam.

. . . . . .
. . . . . .

Wee *zelf* in 't Lèvensbosch wat brummels is
[goan plukken,
Veult lang de piene noa van stekkelprik
[en schram;
En wee dat neet begrip, dee zal 't wel nooit
[gelukken,
Te veulen, langs wat weg *dit* hendjen
[brummels kwam.

'T VEUGELTJEN.

Doar zat ze weer, old wiefken van zeuven en tachentig joar, veur 't eenige, kleine raam in 't vertreksken, dat ze *„heur mooie kamer"* neumde. Heur mooie kamer! 'n Gewoon mensche zol der van in 'n lachstoepe scheeten, as e 't heurde, hoo 't olde meuderken 't kleine höksken betittelde, woar 'n gezond starveling met gezonde beene in dree trad de lengte en in twéé trad de breedte nam, as e teminsen neet al te riekelik deur wol trèèn, anders was e der met twee in de lengte en éénen beheurliken in de breedte ook al of. Moar 't nietige, verschrompelde, verdreugde en, wat wel 't argste was, 't meer as half verlamde en dree-kwart blinde stumpertjen vond „heur mooie kamer" meer as mooi en meer as ruum; en dat was glad geen wónder. Want um de woarheid te zeggen, zee kon heur mooie kamer nog in geen uur deurkommen, neet in de lengte en neet in de breedte, en zee kon 't armzalige vertreksken met geen meugelijkheid in zien geheel deurzeene. Mangs perbeerde ze wel is efkes van

de olde stool of te gliejen en wat vot te *kroepen* want *loopen*, dat leek der niks op. Moar loopen as vrogger, de heele kamer deur van 't eene ende noa 't andere, nee, dat ging neet meer. Ze was al heel bliede, as ze *zonder* stöksken en *met* Veugeltjen van 't bedde noa de stool veur 't raam kon kommen; moar meestentieds mos Veugeltjen heur doar half of heelemoale hen dragen.

Veugeltjen! Dat was heur kleindochter, 't eenig òver ebleven kind van *heur* kind; dat was Mientjen, eigelik Miena. Zee neumde heur biejnoa nooit anders dan Veugeltjen, heur leeveling, heur geluk, heur troost in 't olde, zwoare lèven, heur hulp in alles. Mientjen zong biej alles, wat ze dee of neet en dee; en as ze neet zong, klonk heur stemmeken biej 't proaten en lachen, o, veural biej 't lachen, zóó helder, zóó gelukkig en zóó opgeruumd, da'j der veur oew plezier noa zollen heuren. As Veugeltjen an 't lachen was, dan klonk 't deur 't heele huusken van veur tot achter, van onder tot bòven, noa alle kanten hen; dan was't of de bleumkes mooier kleur en starker geur kregen, of de olde meubeltjes meer begonnen te blinken, of 't kleine vertrek in ens vùlle rumer en zunniger wier. En Grootmooder Stientjen veulde zich eigens dan mangs weer heelemoale jong worden; 't was heur biej dat lachen mennigmoal òverkommen, dat heur zoo bots de oogen vochtig wieren, moar neet van verdreet, o, lange neet. En as dan 't andere, kleine veugeltjen in de olde kouwe, dee met 'n endjen iezerdroad an de zolder hing, van de weerummestuit zien hoogste

deuntjen uut begon te zingen, dan veulde Stientjen zich zoo gelukkig en rieke, dat ze met geen eene van 't heele darp had willen ruilen, as dat meugelik was ewest.

Veugeltjen was 'n klein steutjen eleden twintig eworden en flink uut de kloeten egreujd, 'n deerne as 'n wolk, zooas de leu zeiden. Ze had 'n kleur en 'n velleken, as 'n riepe parzikke en een paar oogen, zoo mooi donkerbroen, woar ze oe met an kon kieken, dat 't oe deur alles heer ging, teminsen dat vond Gait van Nengers, En dee kon 't weten, joa, bèter as mennig ander, bèter nog as Grootmooder eigens, dee noe ummes zoo arg stikzeende was.

Veugeltjen stond 's margens al veur dag en dauw op, um 't vuur an te maken, koffie of thee te zetten, al noa dat Grootmooder zinnigheid hadde, en heur dan 'n lekker köpken met 'n sukerbeschuutjen of wat anders in 't bedde te brengen. Dan ging ze drok en neerig an de gang um alles an de kante te kriegen, alles op te rumen en af te stoffen, en dan an 't eerappels schellen veur de middagpot, As ze dat alles veur mekare had, zoo tegen acht uur, dan droog ze Grootmooder noa 't raam, heelp heur biej 't ankleejen en wasschen, zette heur de mutse op 't heufd en de stòve onder de veute, maakte boterams kloar, haalde de bedden af en ging dan rustig biej Grootmooder zitten. Onder 't èten babbelde Veugeltjen met heur óver wat ze den dag zol doon, as ze weerumme kwam um twaalf uur, en dan wier 't zoo zeutjesan tied, um noa stad te

goan, woar ze biej nette leu, biej heel nette leu in dagdeenst was, zonder de kost; dat vond Mientjen veurdeeliger en plezieriger ..... veur Grootmooder, begriep iej? Van twaalf tot twee mocht ze noa huus en dan was ze 's oavonds um acht uur veur den heelen dag vriej; mangs wel um half achte en 'n enkele keer wel um zeuven uur. En dat wazzen wied en breed de heerlikste uurkes van den heelen dag veur Grootmooder, as heur Veugeltjen biej heur zat en heur vertelde of veurlas of an 't een of ander bezig was, woar ze samen biej konden proaten. Dan veulde 't olde mensche geen piene of meuheid; dan was 't heur of de tied 'n dubbel paar vleugels had ekregen en in 'n ummezeen veurbiej vlòòg.

Noe zat ze dan weer zoo arg genooglik doar veur 't raam noa buten te kieken, zoo good en zoo kwoad as 't nog wol met kieken, as 't ééne ooge heelemoale geen deenst meer kan doon en 't andere weinig meer as troanen en knippen. Moar kieken dee ze toch, en as der 'n zwarte scharre([1]) langs 't raam ging, knikte 't olde mensche 'n moal of wat achter mekare en dee net, of ze vinnig good had ezeene, wee der langs was egoan. Zoo noe en dan neumde ze ook de eene of andere name, op good geluk af, moar zachte, meer in heur eigen begriep iej? 't Leep noe zoo zeutjes an noa half-achte; Veugeltjen kon der eigelik al wel hoaste zin, meende Stientjen. Gisteroavond was ze ummes al veur half-achte in huus ewest en.... harrejennig.

([1]) schaduw.

dat was woar ook, too had ze 'n heelen buul vol keukskes met ebrocht; veur Grootmooder, had ze lachend ezegd. Zoo onbezoesd rijaal had Veugeltjen nog nooit trakteerd; zoo'n hoop geld uutgeven veur snooperieje had ze nog nooit eer edoane. En too Grootmooder verwonderd en glad veraltereerd had evroagd, hoo ze zoo ieselik met geld kon smieten, had Veugeltjen lachend ezegd, dat 't heur eigens geen halven cent half had ekost; ze had ze perzent, kedoo ekregen. Van wee? En woarumme? Noe, dat was veurloopig nog 'n geheim, moar Grootmooder hoofde heur neet zoo angstig en scharp an te kieken; ze kwam der natuurlik op 'n eerlike maniere an. En too 't olde mensche heur arnstig en zwiegend an *bleef* kieken, was Veugeltjen zoo smakelik en vroolik beginnen te lachen, en hadde ze heur zóó trouwhartig in 't gezicht ezeene en zóó echt bliede op de beide wangen ekust, dat Grootmooder alle angst en alle nare gedachten wied van zich of had ejacht, en samen hadden ze too van de meer as lekkere keukskes esmuld. En .... heurde ze doar Veugeltjen neet ankommen?

't Olde heufd ging met 'n ruk umme hooge; de neuze tegen 't raam edrukt, um bèter te kùnnen zeen en heuren .... joa, dat was heur stap, dee kende ze al op 'n prik.

Doar kwam ze an; 't vootpad langs, noe 't kleine streùtjen òver, noe . . . : . hee, noe heelden de vootstappen bots stille . . . wat was dat noe? . . . O, misschien efkes 'n preùtjen holden met eene van de buren of 'n kennisse . . . . . noe heurde

ze heelemoale niks meer, glad niks. Zee was 't toch heel. heel vaste; ze kende de stap van Veugeltjen uut duzend anderen, zunder zich ooit te vergissen.

Vremd, anders kwam ze altied regelrecht noa huus, ook, al ging ze der nog efkes weer uut, um 'n steutjen te babbelen in de buurte. „Vremd", mompelde ze, „arg vremd!"

As Grootmooder Stientjen neet zoo arg biejzeende was ewest, zol ze 't misschiens heelemoale neet vremd evonden hebben. Dan zol ze hebben op emarkt, dat schuun tegenòver 't bloomhòfken al langer as 'n keteer Gait van Nengers Jan, de riekste boer van 't darp, in 't kistentuug (1) an was kommen strieken en noe op Veugeltjen hadde stoan wachten. Pas had e heur um 't heuksken zeen kommen, of hee wenkte heur, efkes te blieven stoan. Ze keek hum lachend an en vroog: „Bedool iej miej, Gait?"

„Joa, Mientjen, oe en geen eene anders".

„Is der niejs, jong?" vroog ze met nog 'n lechsken, zoodat heur hagelwitte, kleine tendjes tusschen de rooje lipkes hen kwammen schitteren. „Is der niejs, jong?"

„Niejs? Joa . . . hm . . . joa, Mientjen. A'j efkes noa miej wollen luusteren . . . joa . . ."

„Duurt 't lange? 'k Hebbe neet vùlle tied, heur. Grootmooder zit heel alleene op miej te wachten, zoo a'j weet. Wat is 't?"

„Dat kan 'k oe in geen paar weurde zeggen,

(1) 't beste pak.

Mientjen, doar is 't . . . hm . . . doar is 't te . . . hm . . . te arnstig veur."

„Zóó? Wacht, dan za'k Grootmooder efkes waarschouwen, da'k der binne. Ik komme dalik weer biej oe!"

„Bestig, Mientjen, bestig."

Veugeltjen wipte den hook umme, ging noa 't raam, tikte tegen 't glas en knikte Grootmooder lachend 'n paar moal too.

„Ik komme dalik, Grootmooder! Sebiet heur!"

Grootmooder lachte en knikte weerumme.

„Zit iej wel makkelik?"

Niej geknik en gelach. Joa, joa!

Weg was veugeltjen.

„Ziezoo, jong, loat noe is heuren, wat veur groot niejs o'j miej hebt te vertellen. Moar wat zee'j der deftig uut, Gait. 't Kistentuug an, en dat op warkeldag! A'j noe 'n striksken an de pette hadden, zo'k denken, da'j an 't brulfteneugen wazzen. Moar dat is 't natuurlijk neet."

„En a'k oe noe is zei, da'j der neet zoo heel arg wied of bint, Mientjen?"

„Zoo?"

„A'k oe noe is zei, da'k eerst um wat anders komme, veur da'k brulfte kan holden .... met oe, Mientjen?"

„Met miej? En woar kump dee brulfte?"

„Ik wol eerst geerne zelf weten, of de brulfte kommen zal, Mientjen."

„Doar begriep ik finoal niks van, Gait!" lachte 't deerntjen helder op. „Iej proat zoo .... zoo deepzinnig, loa'k moar zeggen, doar kan 'k neet biej, heur!"

„Luster dan is, Mientjen. Wiej kent mekare al van da'w as kleine blagen noa schole gingen. Iej weet, wee en wat of ik binne, en ik weet, wee en wat of iej bint. Wiej hebt dezelfde olderdom, en .... en ik hebbe oe altied, altied, Mientjen, dat zeg 'k oe met de hand op mien hart, ik heb oe altied in stilte zeelsfeef ehad en oe al joaren lange uutverkoren as mien tookomstige vrouwe. En noe da'w beide old genog bint, Mientjen, noe kom ik oe eerlik en rondweg vroagen, o'j genegen bint, miej as man te nemmen, en zoo woar as God hierbòven in den Hemel miej heurt, dat zal oe nooit, nooit berouwen."

't Lechsken was op ens van 't mooie gezichte weg; Mientjen keek Gait 'n oogenblik strak, heel strak, en 'n bitjen verschrikt an.

„Moar, Gait, wa'k noe ooit had edacht, ditte... zee, ditte toch nooit", kwam der eindeluk zachte uut. „Dit ha'k nooit edacht."

„Nooit edacht? Woarumme dan neet, Mientjen?"

„Woarumme dan neet? Poh, zee, da's noe ook en vroage. Woarumme dan neet?"

Ze kek hum weer strak an en zei kort: „Umda'k oe doar nooit anleidinge too heb egeven, oe neet en geen mensche. 'k Bin wel arm, Gait, moar 'k weete toch zoo good as ééne, wat fesoen is, begriep iej?"

„Nee 'k begriepe oe heelemoale neet, Mientjen. Wee hef der dan wat op oe an te marken?"

„Wel, ieje zelf in de eerste plaatse!"

„Ikke? Noe begriep ik der nog minder van as niks, Mientjen. Wat bedool iej toch?"

„Wa'k bedool? Dat za'k oe heel gauw zeggen, Gait, kort en bondig."

„Astoebleef, Mientjen."

„Da'k miej neet deur 'n rieke boerenzònne met 'n mooi prèutjen veur 't lepken loate holden, al bin'k moar 'n arg eenvoudig, doodgewoon arbeidersdeerntjen zunder 'n halven cent in de wereld. En da'k miej neet deur 'n olde schoolkammeroad loate behandelen as 'n slonze van de stroate, dee veur 'n peusken veur tiedverdrief op eraapt en dan as 'n stuk old voel weg esmetten mag worden, *dat* bedool ik, Gait. En dat ha'k meugelik van 'n ander kùnnen denken of verwachten, moar van oe, Gait, van oe ha'k dat nooit of te nimmer edacht. Nooit van mien lèven!"

De mooie eugskes kwammen op ens vol troanen en de lipkes begonnen te trillen.

Gait keek heur straf an en begon te lachen.

„Wat? Lach iej doar nog umme?"

„Joa, Mientjen, doar mo'k umme lachen, ik kan der niks an doon.',

„Schaam oe wat, dat doot!"

„Nee, Mientjen, ik schame miej niks. Ik hebbe miej gelukkig nargens veur te schamen.

„Wat zeg ie doar? Wat he'j op miej an te marken? Zeg op, dalik!"

„Niks, Mientjen, letterlik finoal heelendal niks, en doar bin'k noe juust zoo bliede en zoo gelukkig met, Mientjen."

„Moar hoo dùrf iej dan ....."

„Oe vroagen, um mien vrouwe te worden? Wel, Mientjen, umda'k in mien hart òvertuugd,

innig en heilig òvertuugd binne, da'k an oe en bòvenste beste huusvrouwe zol hebben, doarumme. En umda'k wete, da'k nooit in mien lèven 'n ander zal begeeren, dan oe, Mientjen, doarumme. En umda'k leever alles zol verleezen, wa'k hebbe en wa'k nog te wachten hebbe, dan oe, Mientjen, doarumme. En noe vroag ik oe nog ens, mien deerntjen, rond en eerlik: „Mientjen, biej genegen miej te nemmen, zoo a'k binne, tot oew man? Ik bin geen kerel van mooie weurde, moar ik nemme God in den Hemel tot getuge, da'k mien uterste beste zal doon, um oe gelukkig te maken, oew heele lèven lang; oe en oew beste Grootmooder."

't Was een heel klein steutjen arg stille biej 't kleine schuurken, woar ze stonden. Der was niks anders te heuren, dan de kriekskes in 't grus en de veugeltjes in de beume. Mientjen hadde noe de eugskes neer eslagen en was onder 't proaten van Gait vuurrood tot achter de kleine eurkes eworden. Noe lichtte ze 't heufd weer op en keek hum onderzeukend an.

Hee knikte heur too en lachte weer efkes.

„A'j noe moar joa zegt, Mientjen, dan is alles in odder. Dan goa'k dalik met oe noa binnen, a'j 't good vindt, um Grootmooder 't niejs te vertellen, en dan goa'w subiet noa onze huus, um mien olders op de heugte te brengen."

„En .... en .... as dee ... as dee der noe is .... is tegen wazzen, Gait, wat dan?"

„Dee bint der neet tegen, Mientjen."

„Hoo weet iej dat?"

„Umda'k der met heur òver esprokkene hebbe, veur da'k hier hen ging en al wekken en moanden terugge."

„En wat zeien oew Olders Gait?"

„Da'k mien eigen wille mos doon en dat ze der zich nooit tegen zollen verzetten; want dat ze oe kenden en oe geerne as hun dochter zollen ontvangen."

„Is dat *woar*, Gait?"

„Zo'k oe in dit plechtig oogenblik den hals vol leegen dùrven? Zol doar ooit zègen op kunnen rusten, Mientjen?" vroog Gait zachte. „Woar zee'j miej noe veur an, zo'k hoaste vroagen."

Weer was 't en klein, heel klein steutjen arg stille biej 't olde schuurken; alleene de kriekskes in 't mooie grùs en de veugeltjes in de beume wazzen en bleven drok in de weer. Zee sjirpten en zee zongen heur uterste beste, krek, as of ze 't deerntjen wollen tooroopen, dat ze neet zoo lange zol wochten met antwoord te geven op 'n eerlike vroage van 'n eerlik jongkerel, dee 't good met heur meende, meer as good.

„Nee, Gait, doar he'j geliek an, dat was 'n betjen als te slim, um zóó wat lilliks van oe te dúrven denken en zeggen," begon ze eindelik zachte.

„'k Zin arg bliede, da'j 't eigens ook vindt, Mientjen. Loa'w der dus neet meer òver proaten. En zo'j miej noe astoebleef antwoord willen geven op mien vroage, dee'k oe edaon hebbe?"

„Heur is, Gait, loa'w noe is efkes kalm en verstandig renteneeren met mekare."

„Good, mien deerntjen, good; begin dan moar:

ik zal der veureerst 't lusteren wel too doone."

„Kiek is, Gait, iej bint 'n rieke boerenzùnne, en bòvendeen bi'j eenig kind. Iej kùnt an elken vinger wal 'n dochter van de grootste en riekste boeren hier uut onze darp en óveral uut den umtrek kriegen, a'j dat verkeest. En wat bin ik, Gait, a'k miej doar noe is met vergelieke! 'n Simpel, heel simpel daghuurderdochter, dee dag op dag in stad biej de leu mot goan warken, um met heur arme Grootmooder 'n eenvoudig stuksken brood te verdeenen um eerlik deur de wereld te kommen: ronduut ezegd, 'n arme deerne, die bliede is, dat ze beheurlik rond kump en ieder 't ziene kan geven. Is dat woar of neet, Gait?"

„ Bi'j uut eproat, Mientjen?".

„Nee, nog neet. Stel oe noe is efkes veur, wat ieder verstandig mensche wel zol zeggen, en in elk geval zol denken, as e 't neet zei. Is den Gait noe heelemoel neet good wies, um doar zoo'n arme sloore an den hoak te sloane, doar e tien en honderdmoal bèter en rieker vrouwe kan kriegen? En is dee gekke deerne noe ook al neet wiezer, um zich te verbeelden, dat hee heur nemmen zal as zien echte vrouwe? 't is hum natuurlijk moar te doone, um 'n steutjen veur tiedverdrief wat met heur hen te proaten, en as e genog van heur hef, dan lùt e heur loopen en nemp zich 'n rieke boerendochter tùt vrouwe. En dan dut e teminsen verstandig en krig dat domme stoethaspel (dat bin *ikke* dan, begriep iej?) dan krig dat domme stoethaspel niks meer en niks minder, as heur tookump; dat is dan presies heur verdeende loon.

Zeg noe zelf is eerlik, Gait, he'k geliek of he'k ongeliek?"

„Bi'j noe uut eproat, Mientjen?"

„Joa, veurloopig wal?"

„Dan za'k oe op mien beurte ook is wat vroagen, Mientjen. Vroeg iej an de menschen, wat ze der van denkt, da'j dagens uut warken goat? Zeg moar joa of nee."

„Poh, nee natuurlijk. Warken is geen schande, zo'k denken."

„En is trouwen dan schande?"

„Wisse neet, jong!" lachte Mientjen. „Moar dat he'k toch ook neet ezegd?"

„Dat is zoo. Moa steur iej oe dan an de kletserieje van de leu, a'j 'n eerlike zake veur hebt? En dan nog wal 'n zake, dee oe heel alleenig angeet? Dee òver oew en mien heele verdere lèven beschikt? Of zee'j miej noe warkelik an veur zoo'n valschen loeder, dee oe met 'n mooi prèutjen in 't ongeluk zol willen brengen, of in 't verdreet? Zeg moar weer kortweg joa of nee, Mientjen."

„Nee, eerlik en rond, doar kan'k en doar wi'k oe neet veur anzeen, Gait."

„Geef miej doar dan de hand op."

„Graag, jong. Alle twee, a'j miej dan nog bèter geleuft."

Ze stak hum met 'n trouwhartig lechsken heur beide hendjes too. Gait nam ze in de ziene, keek heur vlak in 't mooie, bleujende gezichte en heel de hendjes stief vaste.

„Zoo is 't good, Mientjen. En luster noe good.

Ik holle neet van mooie weurde, en ik holle nog minder van lillike weurde. Vleuken doo'k neet, vleuken bewiest niks. Moar ik magge toch liejen, da'k nooit in mien heele lèven één enkel gezond oogenblik weer hebbe, en da'k mien leeve olders neet lèvend weerzee, a'k op dit oogenblik neet eerlik en recht uut mien hart an oe vroage, o'j mien wettige vrouwe wilt worden. En noe vroag ik oe nòg ens, en ik loate oew hande neet lùs, veur da'j miej eerlik en verachtig oew antwoord hebt egeven.

Ze keek hum nog is an, de lipkes begonnen weer 'n minnigheid te trillen, en de mooie, heldere eugskes wieren vochtig. 't Aardige mundjen ging lùs, moar der kwam geen woord uut.

„Mientjen, a'j soms neet meer vriej bint, zeg 't miej dan ronduut."

Noe ging 't mundjen weer lùs, en noe kwam der wel 'n weurdjen uut.

„Nee, jong, 'k bin neet meer vriej, en . . . en . . ."

„Noe . . . . en . . . . zeg 't miej rondweg."

„En dat kump . . . . deur . . . . deur oe, Gait."

„Deur miej? Dus . . . dus, iej stemt too en iej zegt joa?"

„A'j meent, Gait, da'k . . . da'k oe gelukkig kan maken, deur oe met heel mien harte too te heuren, en a'j denkt, dat 't oe nooit zal spieten, zoo'n arm deerntjen te hebben enommen . . . . dan . . . dan . . ."

„Goa deur, Mientjen, dan . . . ."

„Dan zeg ik joa, Gait."

„Dank oe, Mientjen. Doar zùl iej en ikke nooit, nooit spiet van hebben, en Grootmooder èvenmin."

Hee trok 't aardige deerntjen noa zich too, nam heur in zien starke arme en kuste heur de treuntjes vot van de hoogroode wengskes.

„O, Mientjen, Mientjen, wat maak iej miej gelukkig!" reep e met beverige stemme. „Hoo za'k 't oe ooit loonen, mien zeute deerntjen!"

„Deur nooit verdreetig te zin, Gait, en nooit an mien armoode te denken."

„Armoode? Mientjen, iej bunt veur miej de grootste riekdom op de wereld, geleuf miej. En dat zù'j blieven, dat zweer ik oe."

Met 'n gelukkig lechsken zaggen dee beiden mekare an en bleven hand in hand 'n oogenblik zwiegend stoan. De kriekskes schenen harder te sjirpen; de veugeltjes in de beume mooier te zingen, en de veugeltjes doarbinnen in dee beide jonge, gelukkige menschenharten zongen zoo mooi, dat de engeltjes in den hemel der zich ôver mosten verblieden .... as ze der wazzen .... en as ze 't heurden ....

„En noe, Mientjen, mo'j is efkes passen", begon Gait eindelik weer, en hee haalde 'n mooi deusken uut de zak, dat è lus dee en Mientjen met 'n lachend gezichte veurheel. „Hoo mooier o'j noo moar uutzeukt, hoo leever da'k 't hebbe."

't Fonkelde en schitterde in 't deusken, asof de zunne der heur allermooiste stroalen in hadde loaten pakken tot heele kleine, fiene lichtstreultjes. Mientjen schrikte der half van.

„O, hoo prachtig, hoo ieselik prachtig mooi!"

„Neet half zoo mooi as oew eugskes, mien deerntjen," lachte Gait. „Kom an, lo'w noe is

kieken, welke der oe van past, en dan, woar da'j 't meeste sjenie in hebt."

„Mot *ik* der doar eene uutkiezen, Gait?" vroog ze, half verwonderd, half ongeleuvig. *„Ikke?"*

„Poh wisse, Mientjen, wee anders. 't Is oew agassementsring en meteene 'n perzent kedoo veur oew verjeurdag van gisteren."

„Hoo weet iej, da'k gisteren jeurig wazze?"

„Poh, dat wist ik ummes joa toch al, too'k nog 'n klein blaag wazze. En dat he'k natuurlik altied ontholden. 'k Wol oe gisteroavond in stad al filseteeren. moar too ging iej net veur mien neuze 'n winkel in op de Niejstad, um keukskes te koopen, en tooj der weer uut kwammen, ging iej met Mattens Dieke op huus op an. 'k Hadde too 't deusken net ekocht, en too nam 'k miej veur, um moar tot vandage te wochten. 'k Leuve hoaste, dat dissen oe 't allerbeste past, Mientjen. Neet al te nauw nemmen, mien deerntjen, doar zo'j meugelik last met kunnen kriegen, bename, as dee vinger 'n spierken dikker wier, en doar is wel kans op."

„Zo'j denken, Gait?"

„Joa, a'j 'n good lèven hebt, is de kans, um wat dikker te worden, grooter, dan um magerder te worden. Kiek, dissen past oe 't alderbeste, ducht miej."

„Moar dat is ook juustement de aldermooiste dee der biej is, Gait."

„Zoo, ducht oe dat, Mientjen? Poh, dat treft dan wel heel gelukkig; da's arg kazzeweel, dat is 't. Ik zol zeggen, dan is der ook heelemoole

niks tegen en alles der veur, om dissen der moar uut te holden."

En meteene stak Gait heur den prachtig mooien, zwoar golden ring an den vinger.

„Astoebleef. Mientjen. en da'j 'm heel, heel vùlle joaren in gezondheid en in leefde dragen meugt."

„En dat iej der net zoo lange de bliede getuige van meugt wèzen, Gait."

„Dat wille wiej hoppen, mien deerntjen. 'k Wol der wel geerne 'n smuksken op nemmen."

Mientjen stak hum lachend 't mooie snuutjen too, en Gait nam 'n smuksken, too nog eene en too nog 'n paar.

„Hoovùlle bi'j van plan der te nemmen, Gait?"

„'k Weet neet, Mientjen; 'k bin den tel glad kwiet. Zeezoo, noe prissenteer ik oe den arm, en a'j 't good vindt, goa'w zóó noa binnen, um oew Grootmoeder 't niejs van ons agassement te vertellen. 't Is heur recht, Mientjen, um 't van ons eigens 't aldereerste te vernemmen, zoo ducht miej teminsen."

„Joa, Gait, joa, en dat vin'k zoo heel, heel arg mooi van oe, da'j der zoo òver denkt. O, kiek toch is, wat schittert dee ring onwies mooi."

„'t Kump mie'j noe veur, as of de heele wereld noe mooi schittert, Mientjen, noe da'k oe an den arm noa binnen magge brengen."

„Zoo, jong? Veurruut dan moar."

Arm in arm strekken ze met heur beiden òver 't smalle vootpad en kwamen zoo 't kleine vertreksken in. woar Grootmooder in heur olden stool nog altied veur 't raam zat,

't Olde heufd was al met 'n blieden lach op 't gerimpelde gezichte noa de deure too ekeerd.

„Bi'j doar eindelik, mien veugeltjen? 'k Hebbe al . . . . .

't Olde mensche heel in ens òp en tuurde noa Gait.

„Schrik moar neet, Stientjenmeuje, oew kind is in good gezelschap. Iej kent miej ummes wel?

't Olde heufd schudde van nee; de olde stemme zei arg bevend: „Ik kenne oe heelemoale neet, veur zoover a'k weete. Moar an de stemme zo'k toch hoaste zeggen, da'k oe wel eerder eheurd en ezeene hebbe. Kom is 'n trad korter hier op an. Zoo! Noe zee'k 't al, geleuf ik. Bin iej Nengers Gait neet?"

„Dee bin'k net persies, Stientjenmeuje. Ze hooft miej neet meer wies te maken, dat oew gezichte neet als te schrap meer is, heur; ik marke noe eigens wel, da'j nog heel good zeen kùnt. En a'j der niks op tegen hebt, wo'k wel 'n steutjen blieven proaten; want Mientjen en ikke hebt oe wat te vertellen.

„Poh zee! Poh zee! En wat kan dat dan wel zin?" vroog 't olde mensche niejsgierig en rekte den mageren hals zoo wied meugelik uut. „Goa der zitten, Nengers."

„Zeg moar kort en bondig Gait tegen miej, Stientjenmeuje; dat heur ik leever."

Poh zee! Poh zee! Niks neet greutsig, net zoo min as zien vader," mompelde Stientjen zachjes veur zich hen. En too hardop: „Krieg 'n stool, Gait, en zet oe dale. Kom iej ons wat niejs brengen?"

„Ik komme wat brengen en ik komme wat halen, Stientjenmeuje!" lachte Gait. „Moar ik komme wied en breed 't aldermeeste halen!"

't Olde stumperd keek arg verschrikt den jongen, rieken boer an. Zee woonde met Mientje noe al joaren lang in 't kleine huusken van Gaits vader veur 'n klein, onneuzel betjen meer as niks an hure, en as ze der noe op heur olden dag meugelik uut most, woar zol ze dan met heur Veugeltjen hen? Wat te beginnen?

„Ik .... ik hoppe toch neet. Nengers .... e .... Gait wi'k zeggen ... ik wil toch ... toch neet hoppen, dat ... dat ..."

De olde, dreuge lippen begonnen arg zemmelachtig te beven en 't heufd trilde heur op de magere scholders.

Mientjen, dee drok an 't koffiezetten was, kwam heustig anloopen, sloog heur ermkes um Grootmooders hals en reep: „Niks geen kwoad, Grootmooder, heelemoale niks geen kwoad! Kiek moar is hier!" En ze heel heur den prachtig mooien ring veur, dee noe nog feller glinsterde en schitterde in de zunne, dee deur 't raam noa binnen scheen.

„Wat ... wat is dat, mien leeve kind? Hoo kom iej doar an? Wat hef dat te bedujen?"

„Van Gait ekregen, Grootmooder!" En zeutjes an 't olde oor: „Gait hef miej doar net evroagd, Grootmooder, en ... en 'k hebbe joa ezegd."

„*Wat* zeg ie, mien leefken? Is 't warentig en sekuur woar? Is 't geen grepken?"

„'t Is geen grepken, Stientjenmeuje", zei Gait

heel bedaard, „'k hebbe Mientjen straks evroagd, um veur God en de menschen mien wettelike vrouwe te worden, en Mientjen hef joa ezegd. Dat niejs komme wiej oe 't aldereerste brengen, umdat iej doar 't meeste recht op hebt. En a'j 't noe goodvindt, Stientjenmeuje, dan drinke wiej hier eerst 'n kòpken koffie, en dan goa w' straks met mekare noa mien olders, om dee mien anstoande vrouwe te prissenteeren."

„Poh zee! Poh zee! Steet 't der zóó biej? He'k noe mien lèven! Iej zollen toch zeggen, hoo is 't meugelik!" reep Stientjen met de magere handen umme hooge. En de olde oogen begonnen opens vinnig te troanen en te knippen, en de dreuge, dunne lippen beefden riekelik zoo hard as efkes te veuren, moar 't olde heufd trilde neet meer, en der was geen angst meer in heur doffe, klanklooze stemme van temet; noe klonk de bliedschap òver heur Veugeltjen der dudelik in deur.

'n Klein steutjen later zatten ze met heur dreeën in de kleine, zunnige kamer achter 'n lekker kòpken koffie met 'n nog ruum zoo lekker keuksken der biej, en Grootmooder, dee anders neet zoo biester sproakzoam tegen anderen was, sting noe de mond hoaste neet stille; ze babbelde en lachte, as of ze op ens 'n vieftig joar jonger was eworden. En de zunne scheen noe nog riekelik zoo mooi, en de bleumkes geurden en fleurden noe nog riekelik zoo heerlik, en 't kleine, goldgèle veugeltjen in de kleine kouwe zong zien hoogste deuntjen; 't was net, of de heele natuur an 't feestvieren was òver 't geluk van 't groote veugeltjen, dat

noast Gait biej 't raam zat en de oogen hoaste neet kon afholden van den besten, knappen Gait en den onbezoesd mooien ring an heur vinger, dee blonk en schitterde, asof de kleine vlemmekes der uut sprongen, as de zunne der op scheen. Moar Gait zag twee eugskes, dee ruum zoo hard blonken en schitterden, ook, al scheen de zunne van buten der neet op; hee zag der 't zunneken van binnen schienen, en doar kek hee nog riekelik zoo geerne noa, nog riekelik zoo geerne.

As Gait 'n keteerken terugge, too te met Mientjen biej 't kleine, olde schuurken sting, is um zich hen had e kekken en dan tusschen de hooge boonenstaken hadde 'loerd, dan zol e meugelik nog wat anders hebben kunnen zeen schitteren en blinken, moar neet met zoo'n vrindelijken glans as de zunne· Dan had e allichte 'n lang vliemscharp mes ezeene, dat uut de scheie wir etrokken en met duzend niedige vlemmekes flinkerde tusschen 't dichte greune boonenloof. En dan had e meugelik ook twee oogen ezeene, moar heel andere oogen, dan de heldere speegeltjes van Mientjen; oogen, woar 'n heel lillike, valsche glood in lag, oogen, dee geweldig schèèl zaggen en in 'n groot, dik heufd stonden met vuurrood hoar, zoo scharp rood, dat 't was, of de vlammen der uut sloogen. Dat dikke heufd met de gloepsche oogen heurde an Diekmans Geert, 'n eersten vechtersbaas op de karmsen en brulften, 'n leefhebber van 'n stevigen borrel op Zundag en 'n boel stevige borrels op warkeldag, 'n èter en drinker veur vieve, moar 'n warker veur nog geen halven.

Zien vader was verreweg de riekste en ieverigste boer wied uut den heelen umtrek, en zien beide breurs wazzen flinke, beste kerels, moar Geert wol neet deugen en ging hoo langer zoo meer 't verkeerde pad op. Zien Mooder had der al wat troanen umme loaten; zien Vader had noe dit, dan dat prebeerd, um zien kind van den drank en van 't luiwammesen af te brengen, moar 't eene had even vùlle holpen as 't andere, en met mekare niks. Geert was van kwoad tot arger ekommen, en sinds dat e wegens 'n sniejpartieje 'n half joar in de kaste had ebromd, was e der heelemoal neet bèter op eworden, 'n Paar moand eleden was zien Mooder estorven; iedereene zei van verdreet over heur ontaard kind, en Geert hadde der geen troan um eloaten. Half dronken was e op 't karkhof ekommen en hadde biej 't liek van zien Mooder nog ruzie met zien breurs emaakt, zoodat Domie en de doodgraver der tusschen hadden motten kommen, en 't heele darp der schande van had esprokken. 'n Dag of wat der noa had e vleukend en roazend zien Mooders verstarf op evroagd en ekregen, en, deur zien Vader de deure uut ezet met de bosschop, der leefst nooit weer in te kommen, was e noe hier, dan doar, altied half, of heelemoal in de òlie, moar nooit nuchteren en nooit an 't wark.

Den eigensten Geert hadde 't op 'n keer in zien dronken heufd ekregen, um Mientjen noa te loopen en heur um verkeeringe te vroagen. 't Deerntjen had hum rond, moar zunder 'n enkel hard woord, te kennen egeven, dat doar niks

van kommen kon, moar Geert hadde zich noe eenmoal in 't heufd ezet, mèt heur te goane en was heur ieder bod met zien anzeuk weer lastig evallen. Mientjen had, uut vreeze veur arger, der nooit met iemand óver eproat, sint Geert heur op 'n oavend, met dubbele tonge en met dikke, zwoare knuppen(1) der op, had ezegd, dat e elken vriejer, dee um heur kwam, an 't mes zol stèken. En dat e woord zol holden, doar had ze de vaste óvertuginge van; Geert hadde in dat opzicht nooit zien woord ebrokken, doar sting e veur bekend. Doarumme was 't moar good, dat Mientjen hum straks neet vernommen hadde; heur heele plezier zol der lichte deur bedorven zin. Noe dacht ze an geen Geert en an 't mes stéken en zukke akelighedens; noe zat ze innig bliede neust Gait, dee van de prins geen kwoad wist. Moar as Gait efkes tusschen de boonenstaken had kùnnen lusteren, dan had e gauw op de heugte kùnnen kommen.

Nog moar amper was Gait met Mientjen binnen de deure biej Grootmooder of Geert kwam veur den dag, zwaaide met zien mes en brabbelde met dubbele tonge: „Zoo zoo, kump de wind uut *den* hook. Is Geert oe misschiens neet mooi genog, of neet rieke genog! Zoo zoo, mooi beksken, goaj leeyer met Nengers Gait; good da'k 't weete. Ik zal oe wel kriegen menneken, wacht moar. 'k Hebbe 't mes al veur oe esleppen; vandage of margen goa'j der an, Gait, Gait

(1) vloeken.

Nengers, heur iej dat? Vandage of margen stèk ik oe an 't mes, onthold dat moar en maak oew testement moar gauw, want binnen dree dage doo 'k oe dood."

„Ik zal 't good ontholden, Geert Diekman!" klonk doar op ens 'n zwoare stemme vlak achter Geert, dee zich verschrikt umme dreide en noe vlak in 't gezichte van 'n veldwachter keek.

O, bin iej doar veldwachier? 'k Hebbe niks met oe neudig, begriep iej dat?"

„Moar ik hebbe wel wat met oe neudig. Wat zeuk iej hier?"

„Wa'k hier zeuke? Breefkes van duzend gulden zeuk ik hier."

„En wee hef oe permissie egeven, um hier op disse grond te kommen?"

„Geen mensche, en der hef miej ook geen mensche ooit verbòjen, um hier te kommen."

„Wi'j dan noe wel is duvels gauw maken, da'j op de openbare weg komt, joa of nee? En wat wo'j met dat mes? Stek weg, sebiet!"

„En a'k dat mes noe is neet . . . ."

„Veuruut, pertaole kerel! Veuruut, ingerukt, pak in, gauw 'n betjen . . . . wat is dat? Wol iej miej . . . . Veuruut, gemeene rakkerd, dar . . . en dar . . . en dar . . . veuruut, voele hond, . . . hier dat mes . . . . ruk in, uut mien oogen, valschen schobbejak, of ik doo oe de kettinkjes an en slep oe regelrecht noa de kaste . . . nee, hier langs, veuruut, schelm, hier hen . . . . ziezoo, en pak oe noe weg, moar ik zal oe in de gaten holden, rekken doarop!"

'n Keteer der noa lag Geert argens in 't veld deur 't grùs te kroepen en te vleuken as 'n olde dragonder. Dee veldwaehter had hum zien knoesten zoo alderakeligst loaten veulen, dat Geert zich neet wist te bargen. Alles dee hum zeer; hee had 'n geveul, of hum ieder butjen in 't lief kapot was eranseld. Moar Geert zol 't hum dubbel en dwars weerumme geven. Hee zol 't hum zoo betaald zetten, dat e der veurgood genog an zol hebben.

„Poh, den weerlichsen pummel, hee hef miej zoo valsch eschupt, da'k op de beene neet stoan kan!" bromde Geert en dreide zich veur de zoovùlste moal in 't grùs umme en nog is umme. „Zoo'n loeder, wat hef e miej zoo onmundig veur de schenne te schuppen en miej de oogen hoaste uut den kop te sloane! En ik geleuve, dat e miej de beide arms uut 't lid hef etrokken. Wacht moar, lilliken loeris, ik zal oe onder hande nemmen, dat 't oe heugen zal, doar kù'j op an. Der bint nog meer messe te kriegen, en der komt nog meer dagen noa dissen. Ik zal 't oe inpèperen, da'j der neet vùlle van noa zùlt vertellen, doot doar moar denken an. Noe zù'j der allebeide an geleuven! O, heere, heerink. Ik geleuve dat den stoethaspel miej armen en beenen kort en klein hef eslagen! Loa'k moar is gauw 'n sluksken uut 't fleschken nemmen veur de schrik."

Geert tastte in den binnenzak van zien buis, moar haalde de hand nog ruum zoo niets[1] weer

[1] niets = vlug.

terugge en reep met 'n lilliken vleuk: „Zoo'n smeerkanes! Zoo'n fleeroele! Doar hef e miej 't fleschken ook tut gruzelementen eslagen! Alles kapot; de hand vol glassplinters en alle jenever vot. 't Is toch finoal zunde en jammer van 't dure nat. O, menneken, menneken! Wat zù'j doar duur veur booten! Iej zùlt miej dat alles met oew eigen blood betalen, wacht moar is! O, heerejee, wat 'n piene, wat 'n piene!"

De veldwachter scheen Geert neet arg zachtzinnig, moar tamelik hardhandig op de stroate te hebben ebracht; want 't duurde nog riekelik 'n anderhalf uur, veurdat Geert zich in stoat veulde, um weer in de pennen te kommen en op de beene te blieven. Hee sukkelde langs 'n binnenpad noa 'n kleine harbarge, efkes buten de stad; doar was e de letste moanden 'n vaste dageliksche bezeuker, en doar kwam e deur 'n stuk of wat groote borrels weer wat op zien verhaal. Hee bleef doar zitten tot 't al froai duuster begon te worden; too ging e zwaaiend en in zich eigens brommend de deure uut en sloog de weg noa de stad in.

Hee was nog moar efkes buten, too twee veldwachters tusschen de struken vandan kwammen en hum dicht achter de bokse bleven. Moar Geert markte doar geen spier van; ze leepen zoo zachte en zoo veurzichtig, dat 't was of ze de grond neet raakten. En too Geert in de stad 'n winkel binnengong en 'n steutjen der noa weer buten was ekommen, markte hee net zoo min, dat één van de veldwachters 'n wenk kreeg van den olden winkelier, dee an de deure was ekommen.

„Wat is der an de hand, Brinkman?"

„Ik veule miej verplicht veldwachter, um oe is efkes wat te vertellen. Good da'k oe hier net langs zee kommen."

„Zoo, Brinkman, loa'k is heuren."

„Doar net is dee zoeplappe van Diekmans Geert in mien winkel ewest en hef 'n groot, lang mes ekocht. Op zichzelf zol doar niks vremds of butengewoons in stekken, moar hee leet zich ontvallen, noadat e 't biej zich had estokken, dat ze der vanòvend noe allebei an geleuven zollen. 't Kump miej veur, dat den smiesterd neet vùlle goods in zien schild voert."

„Zoo zoo, Brinkman! Vanóvend, zeg iej ummes."

„Joa, en a'k good eheurd hebbe, had e 't op oe en op 'n zekeren Gait Nengers begreppen, kan dat uutkommen?"

„Best meugelijk, Brinkman. Wiej zùlt hum good in de gaten holden. Dank oe wel!"

De veldwachter leep dalik zien kammeroad achterop. „Woar is dee vent ebleven?"

„Doargunsend lùp e hen."

„Hold um good in 't ooge en luster meteene noa miej."

En noe begon e met zien kammeroad zachte te proaten, onderwiel dat Geert de eene stroate uut en de andere inzwaaide. Eindelijk dreijde de kerel 'n kleine harbarge in en bleef doar zitten, tot de moane helder an den hemel sting. Too kwam e noa buten, keek eerst is noa alle kanten um zich hen en leep too de stad uut, 't veld in. Doar ging e in 't grùs zitten, haalde 'n pampieren

buul uut de zak en wreef zich met 't een of ander òver 't gezichte en de handen. Too stond e op, plukte 'n paar hande vol grùs en bond doar 'n stuksken touw umme heer. Dee fosse stopte Geert tusschen de scholders onder 't buus, en in 't elzenhùltjen langs 't pad sneed e zich 'n stok. Too leep e in arg gebukte holding en leek noe persies op 'n heel old, gebocheld menneken met 'n gezichte en handen as 'n Neger. Zien pette stak e in de zak en zette 'n olde roege mutse op, dee te deepe òver de ooren hen trok, zodat van zien vuurrood hoar niks te zeene was.

„Ziezoo", bromde Geert in zich eigens, noe wi'k de persoon wel is zeen, dee zeggen zal, dat hier Geert van Diekman henstrik. 'n Biester knappe kerel, dee miej noe kennen zal. 'k Lieke noe sprekkend op den olden krommen Segeuner uut de karmistente, dee heer gisterenmargen deur 't darp is etrokken. Dee olde kerel leep huus an huus um kètels te lappen. Ieder hef hum ezeene en ieder zol denken, dat hee 't is ewest, dee . . . . ."

Geert schrikte en bleef bots stille stoan; hee hadde an de kante van de weg 'n teksken in 't holt heuren knappen. Zol doar altemet volk zin? 'n Oogenblik bleef e stoan lusteren, moar alles in 't ronde bleef doodstille; alleene heurde Geert in de verte 't akelige hulen van 'n katoele.

„Meugelijk 'n haze of 'n knientjen ewest", mompelde Geert en leep weer deur. „Koman, veuruut noe; 't is noe mooie lichte moane, en nog lange geen beddegoanstied; Gait is nog hooge en breed

biej de hand. En ikke, ik bin ook biej de hand menneken; ik komme dalik biej oe, hier bin'k al, en 't mes is zoo scharp as 'n scheermes, mien jungsken. 't Zal der deur goan as vet, doar stoa'k oe veur in. Joa, katoele, goa oew gang moar; der kump vannacht heel wisse hier dicht in de buurte 'n dooien, wel twee dooien, denk ik. Huul iej moar, menneken: ik versmeer [1]) oe, da'j neet veur niks huult. En . . . .'' Weer bleef Geert op ens stille stoan. Noe had e toch heel arg dudelik vlak biej zich tusschen 't eiken hakholt wat eheurd, net of der eene deur de dichte struken hen leep of op hande en veute der deur kwam kroepen. Geert bokte zich en loerde scharp tusschen 't holt. Zee, iej zollen toch hoaste zeggen, dat der doar gunsend eene op de hoeke [2]) tusschen dee beide eikenbeumkes zat. Geert loerde en loerde nog is weer, en noe ducht hum, dat der 'n endjen van hum of, moar an de andere kante, óók al eene tusschen 't holt zat. Moar noe begon e in zich eigens te grinneken, dat deed e.

„Kom, kuken, iej maakt oe zelf moar wat wies, dat doo'j. A'j nog ,n steutjen blieft stoan kieken, dan zee'j meuglijk wel twintig kerels; niks as verbeeldinge, niks anders. Zet dee malle moezenùsten noe moar trankeel uut oew heufd en hold oe hier neet langer op, as hooge neudig is.''

Doar stapte Geert weer hen, en noa 'n klein keteerken was e dichte biej 't huus van Gait Nengers. Hee zag 't licht deur de hartjes van de

[1]) versmeer = verzeker. [2]) hoeken = hurken.

vensterloeken hen schienen; ze wazzen dus nog op en in de groote kamer. Joa, doar zatten de leu noe zekers allemoale schik te moaken, goechelen en lachen en proaten van woar bi'j miej. En Gait zol wel 't hoogste woord voeren, noe dat e Mientjen ekregen had, de Mientjen, dee hum, Geert .... alle duvels, 't blood wier hum karnemelk, noe e doar weer an dacht; 't mes vlòòg uut de scheie, en Geert stak der 'n paar moal met noa 't huus, woar e noe vlak veur sting. As den gloepschen Gait noe moar veur den droad (1) wol kommen. Wacht, doar ging de schuurdeure lùs en Berend, de koojonge, kwam der uut. Dat trof joa wel vinnig kazzeweel, mooier kon 't neet. Geert ging tusschen de appelbeume in den bongerd stoan en begon te kuchen ... hm! hm! Berend kek umme, zag noa links, zag noa rechts, moar vernam geen mensche en wol weer deur gaan. Noe begon Geert te hoesten .... kuche, kuch, pst .... Berend!"

„Wee is doar?"

„Pst! Berend! Kom is hier!"

Doar kwam Berend an, 'n kerel as 'n boom veur zien older en nargens bange veur, moar pertoal as de beul en altied vol grappenmakerieje. Hee stak regelrecht op Geert an en bleef 'n paar trad veur hum stoan.

„Heb iej miej eroopen?" vroog Berend kortof, zunder de minste vreeze of beverieje in de stemme.

(1) droad = dag.

Geert begon te fluusteren van 'n kwartjen verdeenen en zoo wat hen.

„Proat moar hardop, a'j miej wat te zeggen hebt, menneken", zei Berend trankiel(1), „van dat gefluuster en gesmoeze hol ik neet arg, bename neet met leu, dee 'k neet kenne. En kom eerst is onder dee beume vandan, da'k oe is in oew tronie kan kieken."

Doar kwam Geert an, steunend op zien stok en heelemoale krom in mekare.

„Heere bewaar ons!" reep Berend 'n betjen veraltereerd(2) uut, „wat veur vremd mirakel bi'j eigelik. He'k ooit van mien lèvens dagen zoo'n miserabel lillik karretuur ezeene! Iej liekt de duvel zien grootvader wel. Wat wo'j noe eigelik van miej hebben?"

„Gait efkes sprekken. hier kommen, olde man uut karmistente", bromde Geert met 'n veranderde stemme.

„O, zoo, noe ken ik oe, geleuf ik!" reep Berend lachend, „iej bint dee olde Segeuner met dee groote bult, „dee hier deur 't darp is ekommen".

„Joa, net", bromde Geert. „Efkes sprekken."

„Poh, mien leeve man, doar is de deure!" zei Berend, „goa zelf moar noa binnen. Koman moar; ik zal oe de weg wel wiezen; hold oe kwartjen moar in den zak, armen stumperd!" reep Berend vùlle harder dan wel neudig was.

Geert schudde heel stark met 't heufd van nee.

„Hier hum alleene sprekken. Weinig tied!"

(1) trankiel = dapper. (2) veraltereerd = verschrikt.

„Zoo? He'j zoo'n gloepschen hoast, menneken? Noe blief hier dan moar efkes stoane, dan za'k Gait zeggen, da'j hier bint!" reep Berend noe zóó hard, da'j 't achter in 't darp wal heuren konden. En meteene leep e noa binnen.

In de groote keuken was 't butengewoon stille, too Berend binnenkwam, ofschoon der 'n heele slomp volk biej mekare was. De olde Nengers met zien Gait en de vier knechte; dan nog 'n paar buren en kennissen, allemoale doodstille. Too Berend binnenkwam, kekken ze hum zwiegend an en rekten den hals uut, um toch geen woord te verleezen.

„Hee steet biej de bongerd, Gait", zei Berend zachte, „en hee hef zich 'n bult emaakt en 't gezichte en de hande met roet in esmeerd, geleuf ik, en 'n stok in de hand. Hee wol miej wiesmaken, dat e dee olde Segeuner uut de karmis wagen was en hee stonk lillik noa janever."

„Veuruut noe moar, jongs", zei den olde Nengers, „ieleu allemoale veurzichtig achter deur de koostal um 't huus hen, en Gait, ieje met Berend de veurdeure uut. En veurzichtig an, heur, 'n paar trad van hum blieven stoan. Verloat oeleu moar gerust op ons."

In 'n oogenblik was al 't volk de keuken uut. Gait, de handen in de brookzakken, op de voot evolgd deur Berend, ging de veurdeure uut en strek op den bongerd an.

„Woar is noe dee olde Segeuner, dee miej efkes wol sprekken?" reep e, too ze vlak biej den appelboom wazzen an ekommen, woar Geert onder was goan stoan.

„Hallo, woar blief iej, olde baas?" reep Berend, „kom hier, woar zit iej noe? Hier is Gait Nengers!"

Geert stond heel efkes in beroad, heel efkes. Hee hadde zoo vaste hopt, dat Gait alleene zol zin, en noe stond den Berend hum lillik in de weg. Moar alla; ze kenden hum ummes toch neet; wat kon 't hum eigelik ook verdreien. Hee zol Gait wel noa zich too lokken.

„Alleene sprekken, alleene, hier!" reep Geert met 'n holle bromstemme.

„Nee, olde man, kom iej moar hier!" zei Gait heel kalm. „Iej bint toch neet bange?"

Bange! Geert bange! Dat most der noe nog hoog neudig biej kommen! Geert hadde 't groote, vliemscharpe mes al in de hand en heel den arm 'n betjen achter 't lief. Zoo kwam e langzaam op Gait an, as 'n old menneken leunend op zien stok, dee te in de linkerhand had enommen.

Vlak veur Gait bleef e stoan.

„Influusteren!" zee e zachte.

Gait bukte zich; 't olde menneken rekte zich langzaam uut en kwam rechtop stoan.

„Starf, duvelskind!" schreeuwde Geert, en 't groote mes flikkerde bòven 't heufd van Gait. Moar veur dat 't neerkwam had Berend, dee vlak biej hum was goan stoan, Geert biej den arm egreppen en heeld zoo stevig vaste, dat der geen denken an was, um lùs te kommen. Geert brulde en roasde en vleukte as 'n onwieze duvel, moar Gait en Berend hadden hum in minder dan geen tied veur de grond en noe kwammen van alle kanten de anderen tooscheeten. Moar 't vremd-

ste van alles was, dat vlak achter Geert twee veldwachters uut 't lange grùs op wazzen esprongen en Geert nog eer te pakken hadden, dan Berend of Gait.

Loat moar lùs, jongs", zeiden ze doodkalm, „wiej kùnt hum makkelik baas." En in 'n ummezeen had Geert de kettinkjes um de polsen en kon e geen vinne meer verreuren.

„Ziezoo, meneer de Segeuner, goa noe moar is efkes met ons noa binnen", zee de eene veldwachter, „dan kù'w is zeen, wat veur vleis da'w eigelik in de kupe hebt."

Moar doar hadde Geert heelemoale geen sjenie in, en hee begon zoo lebendig van zich of te schuppen en te trappen, dat de veldwachter 'n endjen gummistok veur den dag haalde en zei: „Heur is menneken, ik roa oe heel stark an, um oe koest te holden en gewillig met te goane; anders za'k oe hier is efkes an loaten roeken."

Geert steurde zich der niks an en gaf den veldwachter meteene zoo'n geweldigen trap tegen 't lief, dat de man met 'n harden schreeuw in mekare zakte.

„Bliksemsche kerel! Dar! Pak an! Pak an!" schreeuwde zien kammeroad en sloog der noe zoo ongenoadig met de gummistok op, dat Geert heuren en zeen verging. In minder dan geen tied was e noe zoo tam, as en doeve in de kouwe en had e de iezeren armbanden um de beide polsen. Tegenspartelen heelp hum niks meer; doar was e noe zóó deepe van òvertuugd, dat e der neet meer an dacht, um nog fratsen te beginnen.

'n Uurken later zat Geert veilig en wel achter slot en grendel.

. . . . . .

. . . . . .

En noe springe wiej twee joar over en loert is efkes um 't heuksken van de groote, kraakzindelike keuken van de groote boerderieje, woar Gait van Nengers Jan, de jonge boer, van den vroggen margen tot den oavend opgeruumd de zaken leidt en bestiert. An de grote, blinkende klaptoafel zit 'n jonge, mooie vrouw met 'n kleur as melk en blood, met mooie, heldere oogen en kleine witte tendjes in 't lachende, frisse mundjen. Tegenòver heur zit 'n olde, half lamme en half blinde vrouwe met de rimpelige hande gevolden in de schoot noa heur zingen te luusteren. Ze zingt zachte, de jonge vrouwe; want neust heur, in de weege, lig 't kleine dummel, de jonge Gait, nog met zien eugskes wied lùs, en mooder is van meening, dat kleine Gaitman noe is 'n steutjen mot goan sloapen. Veugeltjen dut heur name ook noe eere an, al zingt ze heel zachte. Doar geet de deure lùs; de jonge boer hef 'n krante in de hand. Op de kousen kump e noa zien jonge vrouwe too en hùld heur de krante veur. Dan wis e met de vinger wat an.

Efkes is 't heel, heel stille in de keuken, en dan lèèst Mientjen, noe de jonge boerinne Nengers, dat Geert in de gevangenisse, noa 'n korte zeekte, is estorven. Efkes kik ze noa kleine Gait in de weege; dan nemp ze grooten Gait biej de hand en fluustert hem zeutjes in: „Loa'w hoppen, dat

God hum vergeven zal, zoo azze wiej hum vergeven hebt."

Groote Gait knikt en met heur beiden kiekt ze efkes noa kleinen Gait, dee heur noe helder toolacht.

'T BREEFKEN VAN DUZEND.

Berend stond zien mes te sliepen
  En te trekken an zien hoar,
An de neuze mangs te kniepen,
  En dan weer te zuchten moar.
Berend wol graag karmse holden,
  Net as iedre jonge vent.
Berend had op 't Lot escholden;
  Berend had geen rooien cent!

Al zien geld was uut egeven;
  Hee had vùlle niejs ekocht,
Was an 't koopen maar ebleven,
  't Beste had e uut ezocht;
Berend heeld van mooie bullen,
  Doarveur sting e wied bekend.
Berend zat good in zien spullen,
  Moar . . . had *noe* geen rooien cent!

En hoo *noe* an geld te kommen,
  Noe 't zoo biester kwam van pas.
Berend was neet van dee dommen,

Dee op 't geld neet zunig was.
Berend dreide elken stuver,
Elke cent eerst um en um,
Veur e 't uutgaf, dat was zuver;
„Zunig zin", dat was 't biej hum.

's Zundags ging hee uut de karke
Nooit noa Dikkers Willem too,
Dronk *hee* nooit en „kloare starke",
Heel wat anderen deden zóó!
Berend leet ze kloaren drinken,
Net zoo vùl as ieder wol,
Berend zei: „Noa drank te stinken
Liekt miej neet; ze maakt miej dol!"

Moar op heel bezundre dagen,
Zooas starfgelègenheid,
As e 't liek had helpen dragen,
Dan was Berend wel bereid,
Um en borrel an te nemmen;
Want dat kwam der biej te pas.
Moar . . . hee kon in drank wel *zwemmen*
As 't *in Gorssel karmse* was!

Dan kon 't Berend glad niks bommen!
Karmse was 't moar ens in 't joar!
Dan ha'j „veur den dag te kommen",
Dan ging *elk* an 't preuven moar!
Dan was 't lachen, springen, dansen
Biej de fiedel en de bas,
Onder 't kooke en mùpkes schransen,
Tot 't al hoast weer margen was!

Dan was 't onbezoesd plezierig
In 't café biej Van der Meij!
Dan was zelfs Jan Schraap neet gierig
Op wat geld veur sneupgerei!
Dan ging elk biej Dikkers preuven,
Ook, al was e nog zoo vroom;
Dan most elk an 't schuutjen gleuven
Biej „De Roskam"s lindeboom!

Moar wee kan noe karmse holden
As e glad zit op zwart zoad?
Berend was finoal „verkolden",
Berend wist finoal geen road!
Veurschot an den Boer te vroagen,
Dat lek onzen Berend neet;
Nee, dat zol e moar neet woagen;
Later gaf 't oe moar verdreet.

Biej zien kammeroad goan leenen?
Poh! Doar paste Berend veur!
Preùtjes hadden lange beenen,
Droogen 't heele darp oe deur!
Nee, doar most e niks van hebben;
Leenen zol e vast neet doon.
Kwebbels hadden scharpe nebben(1)
En *dat* niejs was al te schoon!

Nee . . . dan zol e nog moar leever
Stillekes hen visschen goan,
Dan zoo'n batsen slomp jannever

(1) Snavels.

Op de karmse binnensloan,
Schulden veur de karmse maken,
En trakteeren dan op wien? . . . .
Nee! Wien kon hum nooit nog smaken;
't Was nog zoerder as azien! . . . .

Berend was noe kloar met sliepen;
't Mes was as en vliem zoo scharp!
Efkes nog de neuze kniepen,
Too strek Berend vot uut ' darp.
Biej den Ieselt(1) most e wézen,
Teenen(2) sniejen veur zien Boer.
Berend at wat stekkebèzen,
Moar . . . dee smaakten óók al zoer!

Biej den Ieselt an ekommen,
Trok e dalik flink van leer,
Sneed wat teenen, ging wat brommen,
En . . . . too zuchte Berend weer.
't Wark wol toch neet vinnig vlotten;
't Karmsegoan, dat zat hum dwas!
En der veel niks met te spotten,
Doar 't al héél gauw karmse was!

Nog moar dree onneuzle wekken;
— 't Was vandage Wonseldag —
Berend stond zich 't heufd te brekken,
Of e nargens uutkomst zag.
Doar . . . . in ens heeld e op met sniejen,
't Stroospier veel hum uut de mond,

(1) IJsel. (2) Wilgen takken, teenhout.

't Mes leet e uut de vingers gliejen,
Berend bukte noa de grond....

Veur hum lag en mooi pampierken,
Fromm'lig in mekare 'vold,
En bekladderd óók en spierken,
Moar dat ál leet Berend kold;
Berend grep 't met beide hande,
Strek het heel veurzichtig glad,
En too.... klapten hum de tande....
Wat e dan evonden had?

't Breefken leek persies en prentjen,
Mooi bedrukt en mooi ekleurd,
Met en heel bewarklik rendjen,
Moar en betjen arg escheurd.
En der stond wat op te lèzen;
Berend zag 't woord *duizend* stoan!...
„Zol 't ... en ... geldpampierken wèzen?"
Berend veulde 't harte sloan!

Berend bleef 't pampier bekieken;
't Blood, dat vlòòg hum noa de kop!
't Ding begon hum *echt* te lieken:
't Hart kwam Berend in de krop!
Hee begon as vuur te gleujen.
Joa, 't was wisse 'n bankbiljet!
Wee zol doar met loopen streujen?
Of.... was hum dat „too ezet?"[1]

[1] toebeschikt.

't Veurig joar, too had e 'trokken
Op de karmse 't *harreskoop*(1)
Zoo'n planeetjen kon neet jokken;
't Had hum *geld* belòòfd, en *hoop!*
Noe was 't dud'lik uut ekommen!
Dit was noe 't planeetenstuk!
Zoo iets had e méér vernommen;
Joa, 't planeetwief bracht geluk!

Berend volde 't mooie breefken
Netjes in de plooien weer,
Maakte op de grond en schreefken,
Zette zich der too biej neer.
Mes en twieg leed Berend rusten;
Berend stak zien piepken an,
Dampte en smookte noe met lusten,
As en riek, gelukkig man!

„Duzend, 'k zegge duzend gulden!
Allemeugend, wat en geld!
A'j de pette tien keer vulden,
Was iej nog neet uut eteld!"
Noe zol Berend karmse holden,
As e nooit nog had edoan!
Leu trakteeren, dat ze rolden,
Op geen been meer konden stoan!

Kloare en brandewien met suker,
Wien, — dee zoer smiek — en kejak!
Zoepen zolle ze, as en duker.(2)

(1) planeetje, papiertje. (2) duiker.

Op segaren en tebak
Wol e ze óók rijaal trakteeren,
Dat 't en bats mirakel was!
Geld, doar zol 't neet an mekeeren;
Lomp, lomp was e *noe* biej kas!

En 't planeetenwief . . . te dekssl!
Doar ging Berend vast noa too,
Geld, dat had e noa as heksel, (2)
Geld moar zat, van nog neet zoo!
't Wief zol vieftig gulden kriegen; . . . .
Veertig? . . . . Was óók zat genog.
Moar hee zol heur neet verliegen.
Tien planeetjes nam e nog!

En . . noe ging e . . straks . . noa . . Dieke!
't Deerntjen, woar zien hart noa zoch!
Berend was de Prins te rieke,
As hee met *heur* dansen mocht!
Noe . . . zol Berend Dieke *„vroagen"!* . . .
Of ze karmse met hum heel . . . .
En dan . . . . later . . . . zol e 't woagen,
Um dán . . . . as e heur beveel (3) . . . .

En . . . as *dat* kwam veur mekare,
Noe, *dan* zol 't der eerst van goan!
Dan was 't lèven van je ware;
Eén gelukkig, bliej bestoan!
Twintig boksen zol e koopen!
Dattig kleejen veur zien vrouw!

(2) haksel. (3) beveel, aanstond.

Elken Zundag anders loopen;
Want dan stak 't op geld neet nauw!

Berend had edoan met rooken;
't Leûge piepken was al kold.
En hee leep de teenenstrooken
Vlietig deur en snee weer holt.
Met twee rieklik zwoare bossen
Kwam e thuus, nog glad ontdoan,
Um dan gauw noa stad te drossen,
En 't pampiergeld wiss'len goan.

Biej Van Putten strek e binnen.
„Doot miej zeuven pond tebak,
Van de beste, dee'j kùnt vinnen;
Alles moar in éénen zak!
Lang miej ook en boel segaren;
Vieftig! Honderd! 't Stek miej neet!
Dee'k neet bruke, kan'k bewaren;
Geld he'k zat!... Vertrouw iej 't neet?

Woarum stoa'j doar zoo te turen?"
"Kump der feest op 't *Wilgenskaf?*
Zeuven pond! Doar ku'j wat buren
Met veurzeen, al rookt ze straf. (1)
Astoobleef! Krek twintig gulden!"
Berend lei zien breefken neer.
„'n Eerlik man betaalt zien schulden!
Lang (2) miej hier moar geld van weer."

(1) sterk, veel. (2) geef.

Baas van Putten nam 't pampierken,
Dreide 't in de hand is rond,
Trok de lippen scheef en spierken
En reep met en scheeven mond:
„Wat mo'k met dat drekkig klungel?
Zeg miej is, mien leeve man,
Zee'j miej veur zóó'n dommen slungel,
Of veur neet good gaar soms an?

„Wat o'j doar met mot?" zei Berend,
„He'j dan geen verstand van geld?
Duzend gulden", zei e leerend,
„Wordt miej hierveur uut eteld!
Duzend gulden! He'j 't begrepen?
Duzend gulden, snap iej dat?
Kek iej dóárum zoo beknepen?
Hold moar of; 'k heb geld moar zat!"

„Leeve stumperd! Wes toch wiezer!
Wee hef oe dat an esmeerd? (1)
Nog geen spieker an old iezer,
Nog geen piep tebak is 't weerd!
't Is en old reklamebreefken,,
Anders niks, mien gooie man!
'k Geef ze zelf kedoo, mien leefken;
'k Hebbe der wel duzend van!

Kiek moar is!" En uut en deuze
Nam e der en hendjenvol,
Heeld ze Berend veur de neuze.

(1) in de hand gestopt.

Dee 't nóg neet geleuven wol.
„Pak moar an! Iej meugt ze holden!
Samen bint ze nog neet weerd,
Um ze dubbeld op te volden,
Al he'k zunig-zin eleerd."

Berend stond noe net te kieken,
Zeg moar, as en nuchtren kalf.
En, hoo gek 't hum eerst mocht lieken,
Noe geleufde 't half en half.
Zunder sprekken, zunder grooten,
Vlòòg e niets de winkel uut,
As en schoap op hooge pooten!
Vot wol Berend, abbesluut!

Weer in 't vrieje veld ekommen,
Kwakte Berend 't breefken neer,
Schupte 't ding met niedig brommen,
Spoj (1) der op wel twintig keer.
Moar al 't schuppen en al 't spiejen
Bracht hum niks geen geld op zak.
Karmse... weg!... Weg Dieke vriejen!
Weg segaren en tebak!

Berend wist zien kruus te dragen!
Op de karmse kwam e neet;
Moar noa rieklik veertien dagen
Kende Dieke zien verdreet.
Dieke kwam 't geval te heuren,
Dee 't „um naar te lachen" von.
Moar der most héél wat gebeuren,
Eer óók Berend lachen kon!

(1) Spoog.

BEPREUVINGE.

Hee zat weer buten, d'olde, grieze man,
  En keek weer noa den kruudhof met zien rendjes
Van greune palm, en had weer wéét doarvan.
  Hee spùlde met de zachte, kleine hendjes
Van 't jungsken, nog moar efkes zeuven joar,
  En noe al wees . . . „O, Heer, heb toch
[erbarmen!"
Zoo had e vaak ebid, ejammert, moar
  't Was mis egoan, biej lèven en biej starven.

Hee zelf, hee had en vrouw ehad, zoo good,
  Dee hadde hum twee leevelings eschonken.
Hee had met lust ezwoegd veur 't daagliks brood,
  En bliede had heur beider oog eblonken,
As 's zommers in de schadde 't bleujend kroost
  Te sloapen lag op stroo van frissche garven!
Heur kinder wazzen heur geluk, heur troost,
  — Zoo hopten ze — biej lèven en biej starven.

Zoo *hopten* ze . . . Too kwam de donkre wolk.
  Heur jungsken, acht joar noe, ging geerne vissen,

En raakte zeuk . . . . . En in de deepe kolk
Vond vader 't kleine liek in reet en klissen.
En mooder veel an 't kwienen deur den slag,
En noa vief moand most hee zien vrouwe [darven . . .
Veurbiej was al zien warklust noa den dag;
't Wier hum geliek biej lèven en biej starven.

Zien zuster nam 't klein deerntjen leefdrik op
En was veur 't kind heur tweede brave mooder.
Zee gaf heur warme leefde en trouw volop!
En hee . . . hee mokte tegen 'd Albehooder . . .
Too veel de leste, 'd allerzwoarste slag;
En kwam 't verdreet zien hart op 't felste [karven;
Too 't ook *dat* kind noa 't karkhof dragen zag,
Too wier e kold veur lèven en veur starven.

Too leep e joaren lang as dreumend rond;
An warken scheen e heel neet meer te denken.
Hee kret in 't hart en lachte met de mond;
't Verdreet begon zien arme heufd te krenken.
Too nam zien zuster 'n weesken an as kind.
Hee dacht 't was 't ziene. 't Kind most van [hum arven!
Want 't jungsken won zien kranke hart gezwind;
Hee kreeg weer mood veur lèven en veur starven!

En op en zommermargen was e ree (1).
Had e onder 't buis en liest van inventaris,

(1) gereed.

En an zien hand leep 't jungsken met hum mee,
Ze sukkelden noa stad, noa den notaris.
Dee schreef zien *„leste wil"*, zien testement.
Zien eenig kind most alles van hum arven.
En bliede kwam en weer noa huus in 't end;
Hee was gerust, biej lèven en biej starven . . .

Noe strek e 't jungsken òver 't blonde hoar
En kuste 't op zien mundjen en zien hendjes,
En keek weer noa den hemel, blauw en kloar,
En noa den kruudhof met zien greune rendjes . . .
En in zien oogen kwam en zachte glood;
Hee dacht neet meer an wat e hier most darven;
En zeutjes klonk 't noe, deep uut zien gemood:
„Noe is 't miej *wel* . . . biej lèven en biej starven."

DE SCHATGRAVER.

Argens in den Achterhook lig 'n mooi, klein darp, da'k noe moar lever neet zoo botsweg biej de name zal neumen; want de name dùt hier fienoal niks too, zoo a'j dalik wel heuren zùlt. Efkes buten dat dorp dan woonde vrogger joaren 'n heerschop, dat de bokse lange neet kapot hadde, zooas de leu wel is zegt, as ze andujen wilt, dat dissen of genen nog al aardig good met „eerdsch sliek" bedeild is. Hoo de eigelike warkelike name van den boer noe was, kump der veur ditmoal óók alweer niks op an; a'k oeleu noe alleene moar vertelle, dat zien veurname Harm was, dan weet iej al genog. En lustert noe moar wieder astoobleef.

Harm was 'n onmundig beste kerel, neet alleene veur zich eigens, moar ook veur anderen. Nooit leet e 'n armen, olden schooier met leùge hande van zien deure goan; nooit kwam 'n ongelukkige darper, dee buuten zien eigen toodoon in de ellende was ekommen, biej Harm veur doovemansooren um hulp vroagen, nooit; en mennig arm gezin

dankte 't an Harm, dat de blagen 's winters beheurlik de boek vol en 't lief warm hadden, as der veur de olders weinig of niks te verdeenen veel. En wat misschien nog wel 't aldermooiste in hum was, Harm leet zien linkerhand nooit weten, wat zien rechter dee. Nooit zo'j van Harm heuren, dat e met zien weldoadigheid te koop leep; Harm handelde in dat opzicht — en ook in nog méér opzichten — heelemoale volgens de Schrift, en doar was e neet te slechter umme, lange neet. Nog ens, Harm was 'n deur en deur beste kerel en 'n huusvader van de bòvenste planke; veur zien warkvolk meer as good, en zoo alles noa venan, móár . . . . ieder gek hef zien gebrek, zooas 't sprekwoord zeg, en alschoon dat Harm in de veerste veerte geen gek was, zien gebrek had e toch zoò good as ieje en ikke.

Joaren terugge had Harm zien vader argens in de buurte 'n heel old, bouwvallig huusken, dat hum tooheurde en al lange neet meer bewoond wier, tegen den grond loaten smieten, um der 'n niej neer te zetten veur eene van zien daghuurders. Too 't spulleken zoo good as heelemoale verdwenen en 't puun operuumd was, vonden ze in de kelder, onder 'n grooten esterik, in de grond 'n iezeren pot, heelemoale vol olde golden en zilveren munten. Natuurlik wier dat neet onder stoolen en banken eschòven, moar wist al gauw 't heele darp en iedereene in den wieden umtrek, dat in 't olde huusken 'n schat was evonden, en 'n dag of wat der noa kwam 't in de krante. Wéér 'n dag of wat der noa kwam der 'n heer

biej Harms vader um te vroagen, of e dee olde munten is mog zeen. En nóg is weer 'n dag of wat later wist 't kleinste blaag, dat nog moar pas proaten kon, oe te vertellen, dat 'n vremde snoeshane, dee zekers met zien geld geen road wist, zóó alderakelikst vùlle geld veur den iezeren pot met toobeheuren had ebóden, dat Harms vader zich geen ummezeen hadde bedacht, moar sebiet too had eslagen en 'n onmundigen hoop geld in den den tuk(1) had estokken.

Harm zelf was too nog moar zo'n jungsken ewest, moar dee gebeurtenisse was hum altied zóó stark biej ebleven, dat e der as volslagen man nog ieder bod(2) òver leep te denken. En noe dee Harm niks leever as olde, heel olde huuskes koopen veur 'n habbekras, en dee tegen de grond smieten, um noa schatten te zeuken. Was hier of doar, in of buten 't darp, 'n old ding te koop, dat 'n paar honderd joar old was, — hoo older, hoo leever — Harm was der biej, as de kippen. Weer of géén weer, tied of géén tied, Harm schòòt der op of, as 'n snook op 'n stekkeltjen, en 't most al heel schots en scheef goan, as Harm geen kooper en .... slooper wier. En al was 't woar, dat e tòt nog too nooit ook moar 't alderminste had evonden, dat op 'n schat of zoo wat hen leek, Harm gaf den mood neet op, nog lange neet; hee geleufde iezervaste an 't sprekwoord, dat zeg: „Anholden dut verkriegen"; en ook an: „Zeuk, en iej zùlt vinden!" En noe kom ik an mien eigelik vertelsel.

(1) zak. (2) keer.

Op 'n achtermiddag in Juli was Harm met zien volk heel wied den enk in en drok an 't roggemeijen. 't Was zóó aldermizerabelst heite op 't land, dat de kleine knecht met 'n arg wies tronie zèè, dat 't vet uut de stroatkeien zol broaden biej zo'n hette, en dat hee eigens grooten zin hadde, um de bokse der nog biej uut te smieten, as 't neet 'n betjen onsefoendelik leek. De andere leu hadden 't neet minder warm; 't zweit lekte heur allemoale langs de hoed en leep heur in streùltjes biej toeren van 't gezichte.

Harm eigens begon 't op 't leste zóó benauwd te kriegen, dat e de zichte en de mathoak der toosmet en uutreep: „Hallo, leu! Efkes uutbloazen! Anders geet 't te slim!"

Plof, doar laggen de zichten en de menschen der biej in de stoppels, de lesten deurnat en vuurrood.

„Wat 'n roazende hette, boer! De butte smelt miej glad vot."

„Joa, zeg dat wel. 't Is finoal 'n mirakel, jong."

„'k Geleuve, boer, dat miej 't blood in 't lief kokt!" reep de kleine knecht. „Ik kan 't broezen dudelik veulen."

„Noe, dat zal nog wel liek loopen, zo'k denken. Moar warm is 't, lambendig warm, 't is der hoaste biej hen, dat is 't."

„Ik weet teminsen wel, woar da'k op 't oogenblik vriej wat leever zol liggen, dan in disse smoorhette."

„Woar dan?" vroog de groote knecht zoo biej zien neuze hen, um toch ook 'n duut in 't zeksken te smieten.

„Poh, nargens leever, as in 't kemieke heuksken!" reep de kleine knecht lachend. „Doar lig iej lekker in de schadde (1) met de riepe proemen en de roggeperen rond um oe hen. Wat kan 'n mensche noe nog meer verlangen!"

„Noe, iej weet óók wel, woar 't good is", lachte de groote knecht, „en iej hebt an de eene kante nog zoo groot ongeliek neet. Iej hadden wel slechter uut kùnnen zeuken, as juust 't kemieke heuksken, dat mo'k zeggen."

Harm, dee stille hadde liggen lusteren, keek van de groote noa de kleine knecht en van de kleine weer noa de groote knecht.

„Woar heb ieleu 't eigelik òver?" vroog e noa 'n paar tellen.

„Hoo bedool iej, boer?"

„Wat proat iej van 't kemieke heuksken? Wat is dat, en woar is dat?"

„'t Kemieke heuksken, boer? Dat . . . dat is . . . dat is 't kemieke heuksken", haspelde de kleine knecht. „Ik hebbe nooit anders eheurd, as 't kemieke heuksken, boer. Too'k hier op de boerderieje bin ekommen, hef Berend miej dalik ezegd, dat doar 't kemieke heuksken was, neetwoar, Berend?"

„Joa, dat is zoo."

„En woar is dat kemieke heuksken dan eigelik, Berend?" vroog Harm arg verwonderd.

„Och, zoo neumden de Poepen . . . hm . . . ik bedoole de hannekemeijers (2) dat heuksken altied,

(1) schaduw.

(2) tijdelijke Duitsche werklieden, vooral maaiers.

boer. En doarumme hebbe wieleu 't onder mekare ook moar zoo eneumd."

„Zoo. Moar wat veur rèden was der dan, um dat zoo te neumen?"

„Poh, umdat . . . e . . . hm . . . umdat 't der zoo . . . . zoo . . . hm . . . zoo kemiekachtig is, boer, zoo arg vremd kemiekerig en zoo raar . . . begriep iej?"

„Nee, doar begriep ik niks van, geen spier, Wat is dat dan?"

„Poh . . . hm . . . ik zegge . . . poh zee, dat . . . dat weet iej toch eigens ook wel, boer. Dat . . . e . . . hm . . . poh . . . dat kemiekerige!"

„Nee, wat bedool iej, Berend? Wat veur kemiekerigs is dat dan?"

„Noe, dat de grond doar altied umme dale geet en altied leeger lig, as de andere grond, net as 'n koele. Dat weet iej toch ook wel?"

„Doar weet ik niks van. En woar is dat?"

„Vlak achter de deurnenhegge biej dee groote proemenbeume, op 't hook van de spurrie."

„Zoo? Dat he'k nog nooit op emarkt, nog nooit", zei Harm langzaam. „Moar . . . wacht is, loa'k is efkes noadenken . . . joa, noe'j 't zegt, geleuf ik toch, da'k . . . nee, toch neet . . . nee, dat is miej nog nooit op evallen, nog nooit."

„Poh, da's joa kazzeweel, boer. Da's . . . heel arg kazzeweel."

„Kazzeweel of neet kazzeweel, doar wi'k van oavend dalik is noa goan kieken. Koman, leu, wiej mot weer an den slag. 't Slimste zweit is noe wel op edreugd."

Alles sprong op, en 'n oogenbliksken der noa

snejen de vliemscharpe zichten weer deur de goldgèle, riepe rogge. 't Was veural neet minder heite, as 'n peusken terugge, moar met niejen mood en nieje kracht wier der noe deur ewarkt, tot de darpsklokke in de veerte reep, dat der 'n tied van warken, moar óók 'n tied van rùsten was.

Onder 't noa huus goan babbelde 't volk drok deur mekare, moar Harm, dee anders ieverig met redeneerde en gewoonlik 't hoogste woord hadde, zei noe niks en stapte zwiegend en deep in gedachten deur. Dat vertelseltjen van Berend had hum an 't denken ebracht; dat kemieke heuksken zag e noe ieder bod veur zich. Vremd, arg vremd, dat hee doar eigens nooit arg in had ehad, terwiel dat zien eigen volk der toch zoo good met bekend was dat ze 't 'n name hadden egeven. En dan nog wel zo'n vremde name. 't Kemieke heuksken. Noe, Harm zol temet sebiet dat eigenste kemieke heuksken is op goan zeuken en der dan zien gedachten nog is good òver loaten goan. En as 't dan warkelik zoo kemiek was, dan . . . dan zol e der nog deeper òver noadenken, nog héél wat deeper, doar ko'j van op an!

Zoo kwammen ze met mekare biej huus an, en 't eerste wat Harm dee, noadat e zien vrouwe en de blagen begroot en zich eigens is flink ewasschen hadde, was de groote knecht biej zich roopen.

„Wies miej noe is efkes dat kemieke heuksken, Berend."

Met heur beiden strekken ze de achterdeure

uut, den hof langs en de deurnenhegge langs, tot biej de groote proemenbeume. Doar bleef Berend stoan.

„Kiek, boer, hier is 't." En hee wees noa 'n klein, biejnoa deur de klaprozen en andere bleumkes dicht egreuijd pleksken grond vlak an de hegge, onder 'n kokkerd van 'n proemenboom, dee der zien tekke half òverheer stak en der 'n lekkere schadde òver lei. 't Was warkelik vremd, dat eigenste heuksken, dat tot rùsten en teumig[1] neerliggen scheen te neugen, was meer dan dree handebreed in ezonken en hadde wel wat van 'n grooten telder[2] zunder rand. Rondumme laggen scheurte van kapotte pannen en schalen, hier en doar wat olde steenen en veur de rest was alles dikke begreujd met melde en ander onkruud.

Harm stond 'n heel steutjen met de hande op de rugge in deepe gedachten noa dat pleksken te kieken, en hee zol misschien nog riekelijk langer zoo hebben estoan, as Berend, dee de reuk van spekpannekooken in de neuze kreeg, neet op ens hard was beginnen te hoosten, hoowel dat e volstreks neet verkeld was of zoo wat hen.

Harm schrikte op uut zien deepe gedreum en zag Berend an. Hee begon óók wat te roeken ducht 'm.

„Vremd. Berend, arg vremd, da'k dit nooit ezeen hebbe. Anders dan ha'k . . . e . . . hm . . . "

„Wat wo'j zeggen, boer?"

(1) luierend. (2) bord.

„Ikke? Niks. Koman, 'k leuve dat de vrouwe 't zoo wied hef. Loa'w noa binnen goan."

„Bestig, boer."

Berend strek achter Harm an 't huus in en 'n peusken later zatten ze zich te good te doone en atten ze spekpannekooke en brood noa welgevallen. Berend dacht an 't heele kemieke heuksken neet meer en lag 'n paar uur later te snùrken as 'n dragonder. Moar Harm, dee anders altied insleep, as e 't bedde moar rok, Harm kon noe met geen meugelijkheid de sloap vatten. Dat eigenste kemieke heuksken had hum glad van de wieze ebracht, en in zien verbeeldinge zag Harm allerlei vremde en wonderlike dinger, 't eene nog al neet vremder as 't andere. Hee heurde weer de mooie vertelsels van de meister in de schole; van de Spanjolen, dee hier zoo mizerabel huus hadden eholden, zoodat de butenleu alles van weerde vot hadden estopt, mangs in huus en mangs .... *butenshuus* .... *in de grond* .... En dan dacht e weer an den schat, dee zien eigen vader had evonden, ook al *in de grond.* En in 'n old book had Harm eigens is elèzen, hoo in vrogger joaren de Franschen hier wagens vol met tunnekes gold hadden vot ehaald, en hoo op 'n keer 'n olde boer biej nacht en ontied stiekum achter op zo'n wagen was ekroppen en der zo'n tunneken of had ehaald en dat argens hadde verstopt ..... *in de grond* ..... En hoo de Franschen den anderen margen biej den olden boer wazzen ekommen, um sebiet an te wiezen, woar 't verstopt was en hum dood hadden edoane,

umdat e 't neet zeggen wol. As noe is .... iej konden nooit weten .... as noe is .... dat tunneken met gold .... 't was toch neet zoo gladweg onmeugelik .... as dat tunneken en dat kemieke heuksken .... mekare noe is .... noe is kenden, mekare is heel good kenden .... poh, woarumme neet .... en dat kemieke heuksken noe is 't *rieke* heuksken was ... 't rie ... ke ... heuks ... ken! ...

Harm kon 't in 't bedde neet langer uutholden. 't Was ook zoo gloeps warm, en dee nare langbeenmuggen goesden hum ieder bod um de ooren en prikten hum in de wangen, dat 't meer as slim was. Anders had e doar, eerlik gezegd, nooit arg hinder van, der zelfs nooit van belang van vernommen, moar noe, nee, noe was 't kloarloeder um grammietig te worden, 't was 'n woare temptoasie. Zeutjes kwam Harm òverende, stak de beene buten 't bedde en schot de bokse an. De beddekwaste bleef onanereurd, met de klompen in de hande strek Harm veùrzichtig de deure uut en dreide heel zachte de klinke van de bùtendeure umme. Doar was e buten, noe gauw de klompen an, en doar strek Harm heer, regelrecht op 't kemieke heuksken of. 't Was lomp mooi weer en volle moane; Harm kon heel dudelik de inzinking zeene. Joa, 't *was* toch eigelik 'n heel kemiek heuksken. Wat zol doar de grond noe toch wel verborgen holden! Welke schat lag doar noe misschiens al joaren en joaren veur dooneet te wachten, um opegraven en nuttig gebruukt te worden. As 't noe is 'n tunneken was ... 'n tonne gold! .... honderd duzend gulden;

. . . allemeugendste goodheid, honderd duzend gulden . . . . in ens bùlk-, bùlkrieke . . . . in 'n mooi heerenhuus goan wonen . . . . golden alozie met golden ketting an . . . 'n dikke golden ring an elken vinger . . . . den heelen dag niks doon as etten, drinken en piepkes rooken . . . nee, geen piepkes, segaren van dree veur 'n dubbeltjen ; geld moar veur 't griepen, geld as drek . . . en dan . . ."

'n Groote vleermoes kwam dichte langs hum hen ; Harm schrikte der van. En vlak biej hum begon 'n dikke sprinkhane zóó hard te sjirpen, dat 't net was, of e Harm tusschen de klaprozen zat uut te lachen.

„Joa, menneken, lach iej moar", mompelde Harm, „iej bint neet wiezer ; wee 't leste lacht, dee lacht 't beste, begriep iej ?"

Moar de eigenwieze sprinkhane scheen der finoal niks van te begriepen en begon hoo langer hoo harder te sjirpen.

„Onneuzel ding, wat goa'j te klanke", bromde Harm, en hee grep 'n steen en smet dee 't sjirpende ding zoo niets noa de kop, dat de sprinkhane van schrik en veraltereerdheid geen oasem meer gaf in de eerste vief minuten. Ziezoo, noe kon Harm weer op zien gemak noadenken. Margen was 't Zoaterdag, Hee zol 'n betjen vrog gedoan maken met 't wark en dan tegen dat de moane opkwam, met de beide knechte hier kommen um . . . . um . . . .

„Weerlichsen aap, begin iej nog is weer ?" pruttelde Harm, too de groote, greune sprinkhane opniej an 't sjirpen sloog. „Iej zet joa 'n bek

op as 'n boomkikvos. dat doo'j; wat verbeel iej oe wel? Pummel, doar iej neet 'n bint. Hold oe gemak, dat doot, en goa hen sloapen, zoo as..."

Harm wol zeggen: „Zoo as ikke", moar hee bedacht zich. Joa, hee sting doar eigens in den laten oavend biej zichzelf te riddeneeren as 'n bùrgemeister op zien proatstool, in stèè van beheurlik in bedde te liggen. 't Was margen al weer heel vrog dag, en dan zol der ook van den middagsloap neet zoo biester vùlle kommen; hee zol dus wiezer doon, as e noe moar gauw weer in huus kneep en onder de dekkens krop. Doar kon e ummes joa toch net zoo good noadenken en prakkezeeren, as hier buten te stoan gloepen noa dat pleksken, woar . . . meugelik . . . boh, wisse, *meugelik* was 't heel good ... woar meugelik zien fortuun in zat. Met 'n tonne ko'j toch nog al zoo 't een en ander uutstukken, wadde? En wat zollen de leu opkieken, as Harm doar op 'n gooien dag de boerderieje der too smet en as 'n heer ging rentenieren. En dan elken dag den hoogen hood an en in 't beste lakensche pak met de lange slipjasse en . . . en in 't kistentuug . . . *meneer* Harm . . . . . .

„Misselike vleermoes, is dat schrikken?" bromde Harm weer. „Wat he'j hier neudig met oew klapperbek? Is de wereld neet wied genog, da'j mie'j hier um de hoed mot kommen fladderen?"

Harm dacht op ens an de vertelseltjes van spoken en teuverheksen, dee in de gedoante van 'n witte katte of 'n vleermoes verborgen schatten kwammen bezeuken en bewaren. Hee dreide zich

noe bots umme en ging, zunder rechts of links te zeene, de veurdeure weer in. Neet, dat e noe juust bange was eworden, o nee, dat neet, moar der was 'n tied van warken en denken, der was ook 'n tied van in huus kommen en goan sloapen.

Noe, van sloapen kwam den nacht neet zoo lomp vùlle. Of de langbeenmuggen doar de schuld van hadden of neet, Harm dreide zich ieder bod umme en weer umme, totdat e tegen den margen in zo'n halven dommel veel en dreumde van tonnen vol gold en groote vleermoezen deur mekare. En 't begon nog moar efkes wat te gleujen in 't Oosten, too Harm al weer biej 't kemieke heuksken deep in gedachten noa de klaprozen sting te loeren, as of e doar wat heel butengewoon bezunders zag. En too 't volk noa 'n steutjen ook op de beene en in de pennen kwam, um weer noa 't wark te trekken, ging Harm wel, as gewoonlik, met, moar hee was neet as anders in 't wark, heelemoale neet. Ieder bod heeld e bots op met meijen en leet de zichte en de mathoak 'n heel steutjen met slappe armen neerhangen, en dan sting Harm zoo onbezoesd deepe in de prakkezoasie, dat 't volk hum meer as ens verwonderd van terzied anloerde. Zoo gauw as Harm dat in de gaten kreeg, ging e neerig weer an den slag, um 'n steutjen der noa 't eigenste spulleken weer te beginnen.

„Wat onzen boer vandage in den kop hef, doar kan 'k gladweg neet biej", flusterde Berend de kleine knecht onder 't noa huusgoan too. „Hee dut onwies raar, en zoo vremd he'k 'm nog nooit meer ezeene.'

„Meugelik hef e de begoavege (1) onder de hoed!" lachte Derk, „wat zù'j der van zeggen. Of misschien hef e anleg veur den droes (2) of krig e temee de kolder (3) in de kop. Want der zit ander weer an de locht, en doar mag e wel 'n spierken als te geveulig veur zin. Hee is ummes zoo arg weerniets, zeg e."

„'t Zal miej toch is niej doon, woar dat op uut dreijt", zei Berend, dee neet kon weten, hoo gauw of e dat heuren zol, en hee neet alleene, moar Derk met hum. Want amper was 't wark veur dee wekke of eloopen en 't etten binnen, of Harm kwam op de delle, woar de beide knechte met mekare stingen te kieken noa de klokke met de hoonderkukens, dee zoo lomp greijden, dat ze hoaste zeenderoogen grooter wieren.

„Jongs, goat is efkes met miej", zei Harm.

De beide knechte loerden mekare is an en Berend gaf Derk, dee 'n arg scheef tronie trok, 'n knipeugsken. Met heur dreeën kwammen ze buten, en onder de proemebeume biej de mooie klaprozen bleef Harm stoan. Eerst kek e efkes rond um zich hen, en too der geen mensche anders te heuren of te zeene was schraapte Harm eerst 'n moal of wat de kèèl en begon too heel arnstig en gewichtig te proaten.

„Heurt is, jongs, ik mot oeleu is wat zeggen. Ik hebbe van dit kemieke heuksken nooit eer eweten, dan gisteren, en noe he'k doar is heel

(1) varkensziekte. (2) paardenziekte.
(3) schapenziekte.

arg deepe òver noa edacht. Ik denke . . . hm . . . ik geleuve, dat . . . hm, hm, . . . dat 't misschiens geen kwoad kon, a'w noe is an 't onderzeuken gingen, hoo dee koele doar zoo is en . . . . en neet vol wil. Miej ducht, a'w dat is onderzochten, dat kon geen kwoad."

„Nee, kwoad kan 't in geen geval", vond Berend, „moar wat of de boer der dan eigelijk van dacht, dat 't kon wèzen."

„Poh, ik denke . . . hm, hm, . . . ik hebbe doar zoo mien eigen denkwieze òver", zei Harm veurzichtig. „En doarumme bin'k wel genegen, um hier is efkes an 't graven te goan, dan weet ik 't gauw genog."

„An 't graven, boer? Moar der is meugelik 'n gat onder."

„Persies, menneken, zoo denk ik der óók òver. En . . . . en as der noe is wat *in* dat gat was, biejveurbeeld . . . hm . . . hm!"

„Biejveurbeeld, boer?" vroog Berend met 'n arg onneuzel gezichte, dee noe lont begon te roeken.

„Noe, biejveurbeeld 'n olde kiste of 'n deuze of zoo wat hen, dat doar vrogger joaren . . . hm . . . vrogger joaren vot is estopt."

„Of 'n iezeren pot met 'n heelen slomp gold en zilver!" reep Derk in ens uut, dee noe alles begon te begriepen, „net zoo as dat vrogger evonden is deur oew vader, neewoar, boer? Zoo he'k teminsen wel is heuren vertellen in 't darp."

„Juustement, Derk, dat he'j good eheurd, en doarumme wi'k noe moar zeggen, hier in dit

kemieke heuksken... hm... zol dat ook neet zoo glad onmeugelik zin."

„Niks onmeugelik, boer, da's woar", zei Berend. „En iej wollen dus hier an 't graven goan?"

„Dat bin'k veurnemens, en as ieleu miej helpen wilt, dan zu'w al wadde wiej vindt, eerlik samen deilen; de een zal geen cent meer hebben, as de ander. He'j der senie in? Haalt dan moar dalik dree schuppen, dan goa'w sebiet an 't wark."

Derk strek op 'n paar hooge beenen noa de schure too en kwam in 'n ummezeen met dree groote schuppen ansjouwen. Zunder nog 'n enkel woord te sprekken, grep ieder der ééne van en noe gingen ze met heur dreeën an 't graven, dat heur al heel gauw 't zweet van de neuze leep en langs de hoed lekte. Ze kregen der 'n heufd biej as vuur en ze weerden zich alle dree zoo vinnig, as of der eene met de zweppe achter heur sting, um heur an te pietsen. Binnen 'n klein half uurken hadden ze 'n gat egraven zoo deepe, dat 'n volwassen manspersoon der rechtop in stoan kon. Too heelden ze efkes op.

„Zoo kùnne wiej der neet good meer biej, jongs", zei Harm, dee met 'n vuurrood gezichte 't zweet met de rooie zakdook sting of te dreugen. „Boh foj, 'k zin tot op 't hemd too driefnat, is miej dat ook zweiten! Efkes uutbloazen, leu."

„Wiej bint al aardig deepe de grond in, ducht miej, boer", begon Berend, dee ook deurnat en bloodrood van 't graven was.

„Ducht oe? Moar a'k oe dan is vertelle, dat

dee iezeren pot met gold nog wel dreemoal zoo deepe zat, Berend?"

„Poh, dan binne wiej nog lange neet op de helfte; dan he'w de tied nog wel, boer."

„Juust, en doarumme zù'w zoo dalik met niejen mood weer gangs motten. Zóó denk ikke der òver."

„Moar as der noe is geen gold of zilver, moar dinger van weerde in zit, boer, dee'j neet verdeilen kùnt?" vroog Derk, „hoo wi'j doar dan met an?"

„Dan goa'w dee dinge verkoopen natuurlik, en dan deile wiej de opbrengst. Nogal arg eenvoudig, zo'k zoo zeggen."

Joa, dat vond Derk toch ook, en noa nog wat hen en weer proaten sloogen ze alle dree weer neerig an 't wark.

Um de beurte sting der eene beneden in 't deepe gat; op 'n schuppe, woar de stel of was enommen, schepte dee 't zand uut en gaf 't an nummer twee, dee op den boek biej 't gat lag en 't anpakte, um 't an nummer dree òver te langen, dee 't an den hoop most smieten. Zoo vorderde 't wark neet biester hard, moar ze hadden 't an de tied en warkten vlietig deur, tot Derk, dee beneden sting, in ens opheeld met scheppen, noa bóven kek en flusterde: „Ik veule wat hards!"

„Wat zeg iej?" reep Harm, dee op zien beurte bòven aan de rand van 't deepe gat op de boek lag. „Wat zeg iej, Derk?"

„Hee veult wat hards, boer", flusterde Berend, dee 'n heufd as 'n rooje kool had en noo bóts

van kleur begon te verscheeten. „Hee zeg, dat e wat hards veult".

„Is 't toch woar? Veurzichtig dan moar an, Derk, en neet meer warken met de schuppe!" reep Harm met 'n spierken beverieje in zien stemme noa beneden. „Bi'j ook meu, en za'k oe ook leever altemet ekes of kommen lùssen?"

„Nee, ik kan 't nog makkelik 'n steutjen uutholden, boer."

„Zoo . . . hm . . . noe, good dan, moar graaf noe heel zeutjes met oew hande 't zand vot en lang 't Berend dan op de schuppe. Of . . . wacht is, kom der is gauw uut en ieje ook, Berend."

De beide knechte kroppen umme hooge en stingen al heel gauw arg bezweit en arg bemodderd nèust Harm. Alle dree kekken ze mekare noe an met gezichten as vroagteikens, moar geen van dreeën scheen te dùrven zeggen, wat e biej zich eigens docht.

„En wat he'j veur hards eveuld?" begon Harm zachte, noadat e eerst nog is efkes scharp in de rondte had ezeene, of der geen mensche in de buurte was, dee heur begloepen of belusteren kon, „vertel is gauw, Derk. Wat denk iej, da'j evonden hebt?"

„Dat dùrf ik nog neet met vastigheid te zeggen, boer", flusterde Derk, „'t is geleuf ik, 'n rondachtig ding en 't veult an as iezer."

„As iezer? As iezer, zeg iej ummes?"

„Joa, boer, 'k leuve vaste, dat 't ding van iezer is. En rondachtig is 't ook, dat he'k heel dudelik eveuld."

„Is 't dunne of dikke, da'j weet?"

„Noe 't zit lomp vaste, meer kan 'k der nog niks van zeggen."

„Lustert noe is, ik heb een adee. Wiej mot noe neet als te niets deurwarken met de schuppe. Want, begriep is good, as der noe in dat iezeren ding is oldhedens zatten of . . . hm . . . of antikaars of zoo wat hen, dan zo'w dee ummes kapot stooten, vat iej?

„Wat bint dat veur dinger, antikaars?" vroog Derk niejsgierig, „'k hebbe nooit van zu'k spil eheurd."

„Dat wi'k geerne geleuven", zei Harm met 'n arg geleerd tronie, „doarveur mo'j ook 'n klein betjen estoldeerd hebben in de beuke, in heel olde, wieze beuke uut de veurwereld, en doar steet 't heel dudelik in te lèzen."

„Good, boer. Moar wat bint noe dee hannekaars veur dinger?"

„'t Bint geen hannekaars, Derk; 't bint antiekaars. En dat bint . . . hm . . . poh, dat bint oldhedens van groote weerde, en doar meuge wiej niks an beschadigen; want dan is de weerde der dalik 'n heelen smak minder deur eworden. En loop iej noe is as de weerlich noa de keuken en haal de assenschuppe biej de rakeldobbe (1) vot en iej zegt niks, geen stomp woord, heur iej wel? As der oe eene wat vroagen wil, dan doo'j moar net of iej niks heurt en loopt dalik hier weer op an. En veural geen eene met loaten goan.

(1) stookplaats, haard.

geen old of geen jong. Klop oe eerst wat of. Zoo, noe veuruut."

Derk was in 'n ummezeen weg; hee strek de achterdeure in en was binnen 'n paar menuten weerumme met de schepper, dee gebruukt wier um de assche uut de rakoele (1) te halen.

„Ziezoo, noe mot 't zand heel veurzichtig met dissen schepper weg ewarkt worden", kommedeerde Harm. „Hef der oe ook eene wat evroagen, Derk?"

„Nee, boer, moar Dieke kwam miej tegen in 't bakhuus en zei, da'k der uut zagge, o'k de helle had ebloazen", grinnikte Derk. „'k Hebbe niks weerumme ezegd en bin trankiel deur eloopen."

„Bestig. Noe moar weer gangs; zal ik noa beneden goan?

„Nee, loat miej eerst mien beurte moar ofwarken", zei Derk, dee noe ook arg belang in de zaak begon te kriegen.

„Noe, net zoo a'j wilt. Veuruut dan moar weer."

Derk leet zich umme dale zakken en too Berend, dee halfweg bleef; Harm ging weer plat op de boek liggen. Schepper noa schepper vol zand wier lùs ewarkt, tot Derk op ens zachte reep: „'k Hebbe 't harde ding lùs; 'k geleuve, dat 't zoo'n hannekaar is; hier, Berend, pak an!"

Harm begon te sidderen as 'n peppelblad, woar de wind zachte langs heerstrik, too Berend hum 't ding angaf. Hee sprong op, bekek 't van alle kanten en vreef 't zand der heel veurzichtig langs

(1) stookplaats, haard.

de bokspiepen of. Too lei e 't biej zich neer, ging weer op de boek liggen en reep zachte met 'n arg trillerige stemme: „Jongs, hold oe toai, 't begin is al 'n geluksteiken! 't Is 'n old hoofiezer, dat brech geluk an, zoo a'j wel weet!"

Berend mompelde wat van olde klungels en vriej wat leever old gold, as old iezer, en Derk beet nog biejtieds 'n arg lillik woord middendeur en slokte de eene helfte weer in; vleukerieje onder 't gelukzeuken, dat heurde neet. Moar Harm begon hoo langer hoo meer veur peppelblad te spùllen en lag zoo stief-plat op de grond, dat e biejnoa geen oasem kon halen. Wel 'n keteer lang bleef 't wark deurgoan, zunder dat der 'n enkel weurdjen wier esprokken. De eene schepper veur, de andere noa, wier vol zand en modder an egeven en lèug weer umme dale estuurd. Too .... kwam der niks meer.

„Allo, Derk, wat doo'j?" vroog Berend, „kump der hoaste wat?"

„'k Veule .... wocht efkes... joa... 'k veule wéér wat hards."

„Weer 'n old hoofiezer?"

„Nee... 't is... loa'k nog is good veulen... 't is... 't is holt... 't is groot... groot en plat... en....."

„Wat is der, Berend?" vroog Harm hèustig.

„Derk hef weer op wat e... estot, geleuf ik."

„Weer iezer?"

„Nee, holt, groot en... wat is 't Derk?"

„Wel potverdullemiej!" klonk 't doar op ens heel hard uut de deepe koele.

„Wat is der, Derk? Vin iej wat?"

„Joa, boer, joa! Hier zit wat . . . en groote . . . en heel groote . . . planke . . . 'n deksel . . . 'n groote kiste, liekt 't miej . . . wel potverdreedubbeltjes . . . woar 'k zoo zundig op vleuke . . . noe geleuf ik da'j geliek hebt, boer . . . hé . . . hé . . . poh . . . wat zit dat merakel en krimmeneel vaste . . ."

„Kom der uut, Derk, sebiet!" reep Harm, dee noe bots opsprong en zoo zemmelachtig begon te worden, dat hum de tanden tegen mekare klapperden onder 't proaten.

Berend en Derk kwammen dichte achter mekander uut de koele kroepen, noe alle twee met heel ander gezichte, as too ze der in wazzen egoane.

„En . . . en vertel noe gauw, wat der is", begon Harm, stotterend van niejsgierigheid en hoast.

„Poh, 'k leuve, boer, dat doar beneden 'n groote kiste met 'n holten deksel der op zit."

„Juust, Derk, juust, menneken, en dóár zit de aap in, begriep iej? Dóár he'w de schat, help miej noo is toozeen, dat doot is.

„Eerlik deilen, neetwoar, boer? Da's of esprokken", zei Derk.

Harm stak plechtig de rechterarm umme hooge, spreidde zien vief dikke, eeltige knobbelvingers zoo wied meugelik uut en reep met 'n arg beverige grafstemme: „Zoo verachtelik, a'k hier stoa, ieder van ons krig eerlik de darde possie van alles, wat der onder 't deksel is. Ik zweere 't oe met . . . . ahem . . . . met mien duurste zweer, dat doo'k."

„Da's in odder", zei Berend. „En hoo mo'w

dee kiste noe noa bòven kriegen, ducht oe, boer ?"

„Wiej loat de kiste stillekes in de grond en haalt de schatten en alles der uut, da's mien adee", zei Harm, dee sting te trillen en te wiebelen, of e de fiedeldans had ekregen. „Wiej zùlt 't deksel doodeenvoudig kapot sloan, met 'n biele, as 't wèzen mot. Maar loa'w 't eerst moar is zóó perbeeren. Ik goa noa beneden ; blief ieleu hier an de kante liggen, dat oe geen starveling kan zeen. Kloar ? Mooi, daar goa'k dan. Hold oeluu veural doodstille."

Berend en Derk gingen der liggen en kekken Harm noa. Ze zaggen hum noa beneden gliejen, ze heurden hum met 'n doffen smak op 't deksel neerkommen, ze vernammen 't kraken en knappen van holtwark en .... too heurden ze 'n paar tellen gladweg niks meer.

„Hee is zekers al drok an 't grabbelen in de schatkiste, dat e zich zoo stille hùld", flusterde Berend. „Ik geleuve, dat e dwars deur 't deksel hen is egoane. He'j 't ook neet heuren kraken Derk ?"

„Joa, 't klonk hard genog ; meugelik is e bezig um de hannekaars in de zak te stekken en ...."

„Goddeloos, wat begint dat hier in ens aldermizerabelst lillik te roeken", reep Berend en sprong bots umme hooge.

Derk stak 't heufd efkes bòven de koele, moar trok 't nog vùlle gauwer weer terugge en knep de neuze stief dichte.

„Allemeugendste goodheid en geen ende !" reep Derk, wat 'n afgrieselik voele locht. Woar kump déé vandan ?"

„Uut de schatkiste, geleuf ik", zei Berend, dee der al 'n betjen dreierig van begon te worden. „Foj, foj, foj, zóó iets he'k nog nooit in mien lèvensdagen in de neuze ehad; 't is, um der mankeliek van te worden."

„Dat zal de boer ook anstoan", flusterde Derk en wees noa de koele. „Alle weerlichs, 't is um te bestarven, en . . . ."

„Hallo! Berend! Derk! Gauw, help miej, gauw!" schreeuwde Harm met 'n heel arg vremde stemme beneden uut de koele. „Gauw . . . o . . . hah . . . apoeh . . . . help! Help!"

„He'j al wat, boer?" reepen de beide knechte teglieke.

„Gauw, gauw! Hier! apoeh . . . ap . , . ap . . . en noe kwam der zoo'n allervremdst raar geluud, dat Berend en Derk mekare verbaasd an stonden te kieken.

„Hee zit, geleuf ik, heelemoal in de schatkiste", flusterde Derk, „en doarumme, veuruut moar, gauw der biej."

Ze leeten zich gezwind in de koele zakken, moar kwammen nog heel wat gezwinder weer umme hooge en kroppen zoo gauw meugelik uut 't deepe gat. Berend dee der 't eerste uut was, grep zien kammeroad stevig in de nekke en trok hum op de kante; want Derk had eigens geen benul meer um der zelf uut te kroepen; hee was half buten westen van de voele locht doar beneden, en Berend veulde zelf heel arg dudelik, dat e dof in 't heufd en slap in de beene begon te worden. Doar uut de deepte kwam 'n locht, dee vùlle vot

hadde van voele eier met verrotte visch deur mekare, moar dan zóó stark, dat oe de troanen in de oogen kwammen en de hals en de sloeke der dreuge van wieren.

Half estikt kwam Derk met Berends hulpe der uut en bleef veur èvenvölle as old voel op de grond liggen. Berend zelf veulde zich wel heel doezelig en dreierig, moar heeld zich met kracht en geweld op de beene en biej zien poozetieven. Zwaaiend as 'n dronken kerel leep e zoo gauw meugelik noa de schure, grep 'n lange, smalle leere en 'n wagentouw en schreeuwde noe zoo hard as e moar kon, um hùlpe.

Verschrikt kwammen van alle kanten de leu ansjouwen; de meide, de knechte, de vrouwe met de kinder en 'n stuk of wat daghuurders. Alles vlòòg Berend achter de hakken op de koele op an, woar Derk nog heel raar lag te trekkebeenen.

„Wat geet oe an?" vroogen ze allemoale um 't hardste.

Derk lag alderieselikst met zien oogen te rollen en stak de tonge zoo wied meugelik uut, moar kon nog geen woord sprekken.

„Loat hum moar stillekes met rùste; hee kump al weer biej!" reep Berend, dee de leere leet zakken. „Hier, help miej, gauw, gauw; of de boer stikt!"

„Wat is der dan?" schreeuwden ze um 't hardste deur mekare.

„De boer is doar onder . . . hee zit . . . in de schatkiste, biej de hannekaars . . ." stòtterde Berend, dee met 't geval lillik verlègen wier, „gauw, een

van oeleu noa beneden, en dan dit touw den boer um de scholders binden, . . . gauw, gauw, of 't is te late!"

Een van de arbeiders wol 't sebiet perbeeren, moar hee kwam hoostend en hechtend weerumme en sloog met hande en veute um zich heer van benauwdheid. Nommer twee ging umme dale, kwam dalik weer bòven en begon te schreeuwen um de azienvlessche; want 't hart dreide hum rond in 't lief, zoo as e zei. Veur geen geld van de wereld ging e weer in dee putte. En warkelik, de voele locht begon noe zóó alderakeligst te worden, dat ze allemoale 'n trad of wat achteruut gingen en heel raar begonnen te doone. De vrouwe begon zemmelachtig te krieten en te grienen van belang; de kinder heelpen dalik heur uterste beste met, de meiden idem dito 't zelfde, en de mansleu schreeuwden als wilden deur mekare. De buren kwammen deur 't geweldige spiktakel van 't land en uut 't huus draven; sommigen staken de armen umme hooge en sprongen as dollen um de koele van schrik en alteroasie. Een van de mansleu, 'n groote, iezerstarke kerel, klom noa beneden, 'n dook met azien biej zich, en zelf 'n touw um de hoed, noadat e of had esprokken, dat ze hum sebiet mosten optrekken, as e an 't touw 'n ruk gaf. Noe, dat duurde neet lange, of de ruk kwam, en met alle man en macht trokken noe de manskerels, de vrouwleu en de blagen um 't hardste met. Beneden in de koele klonk 'n arg dof gekraak van olde planken, too was 't net, of der op ens wat lûs

vlòòg, dat heel vaste had ezetten, en de meiste trekkers rolden achteròver deur den schok. Moar ze wazzen in 'n wenkooge weer op de beene en trokken noe nog ruum zoo hard, onder groot lawaai mekare anporrend, um toch veural neut lùs te loaten.

Doar kwam 't heufd van den buurman weer bòven de rand; 't was blauw en peers op ezwollen; too volgde 't heele lief, vol modder en . . . nog wat, en too kwam der 'n geweldige bonke, dee niks op 'n mensche leek, moar vùlle weg hadde van 'n heel groot stuk mest, dee'k noe moar leever neet neumen zal. Dat stuk mest wier noe deur de buurman lùs eloaten en veel as 'n blok neer.

„Water! Azien! Olde klonje!" schreeuwden ze op ens allemoale. In 'n oogenblik was dat alles ruum biej de hand, meer as ruum smetten ze 't water met emmers vol teglieke òver den mesthoop uut, en noa 'n klein steutjen was dee zóó of espeuld, dat der weer 'n stuksken van 'n bokse, too 'n klomp en eindelijk ook 'n heufd met armen en beenen veur den droad begon te kommen. Onder 'n afgrieselijk voele locht weerden de leu zich met emmers en voerbakken vol water òver dat stuk mest uut te geeten, deur azien of ewisseld.

„Neet zoo òver de mond en de neuze!" schreeuwde der eene, „hee verzup, a'j neet opasset, dat dut e!"

„Zee'j dan neet, dat e heelemoale geen locht kan kriegen?" reep 'n ander, „geet op. zeg ik, geet op! Hoo meer, hoo bèter!"

En weer stroomde 't water biej emmers en bakken vol òver Harm heer, dee noa 'n groot keteer gelukkig biej wier estaan deur den dokter, dee dalik ehaald was. Veurzichtig wier Harm op de leere in huus edragen, moar 't duurde vinnig lange, veurdat e weer teikens van lèven gaf. Moar de dokter zei later, dat Harm geen vief menuten langer in de schatkiste hadde motten blieven; want dan was e der neet lèvend weer uut ekommen. En too Harm 'n dag of wat der noa weer op 't land en in 't darp kwam, heelden de leu zich 't lief vaste van 't onbenullige lachen um dee malle historie, en Harm eigens was zoo gochem, der zelf smakelik umme met te lachen. En as Harm later is wat heel arg geleerd en wies an de proat was op 'n vesiete of 'n boksenmoal of zoo wat hen, dan reep mangs eene uut 't gezelschap: „Jonge, jonge, Harm, wat begint 't hier te roeken noa schatkisten en hannekaars!" Dan wist Harm genog en heeld e zich gauw 'n betjen in. Moar zien heele lèven deur hef Harm noa dat geval de name eholden van *„de schatgraver"*. En dee had e zoer genog verdeend.

DE LOCHEMSCHE BARG.

(Sage-preufken)

Elk weet hier wisse wel, woar 't leeve Lochem lig,
En ieder kent „den Barg" met al zien mooie dennen;
Moar veur e dit verhaal van miej te heuren krig,
Zal geen van allen doar 't *ontstoan* persies van kennen,
'k Bedoole, hoo den Barg doar wel ekommen is.
'k Weet iezervaste, leu, iej vonden 't nooit beschreven.
'k Stoa veur de woarheid in — as 't neet elògen is —
Van wa'k oe doar in mien vertelsel van wil geven.

En duzend joar of wat, — het stek um op geen [duzend —
Loa'w dus moar zeggen vief, zes duzend veur 't gemak,
Dus gloepens lang eleên, was doar biej Lochem huzend
En ies'lik groote vent, woar reuzenkracht in stak.
Wee *noe* zoo'n kerel zag, zol vast van angst goan [krieten,
Zien naam is wel bekend in de geschiedenis;
Want 't was de bet-bet-òvergrootvaâr van *Van Kieten*,
Den Sparenwouder Reus, Kloas, a'k miej neet vergis.

Ook dissen heette Kloas. Hee lèèfde hoast alleene
Veur 't visschen en de jacht; dat was zien leefste wark.
Geen dramm'rig kind of wief leep Kloas dan veur [de been;
Want doaran had e 't land, al was zien leefde stark.
Veur Kloas was ieder bang, dat kùj oe best begriepen;
Want armen had e an 't lief van iezer en van stoal,
En as e hellig wier, en efkes an ging kniepen,
Dan kneep Kloas alles fien; hee kneep der *deur* finoal.

Geen jachtopziener kwam hum ooit zien akte vroagen;
Want jachtopzieners ha'j neet in den olden tied.
Ook met Gerecht of Wet kwam hum geen starvling [ploagen;
Want alles heurde Kloas *met* Lochem, wied en zied;
Teminsen, hee zei 't zelf en dééd moar of 't hum heurde.
Wat andren dachten, doar trok Kloas zich niks van an.
Hee zei: „*Ik* bin hier baas!" En wee zien mond [nog reurde,
Dee 't veur geen tweede keer; dee had genog der van.

Moar *ééne* was der toch, dee ging veur Kloas neet loopen
En zocht hum mangs(2) wel op — grif(2) ens um ['t andre joar.
Hee kwam biej buurman Kloas en prèutjen dan [verkoopen.
Dee vent was net zoo stark, as Kloas, en ens zoo [zwoar!
Hee woonde 't Noorden in, wiet vot, in Friesland [argens,

(1) somtijds. (2) geregeld.

En zei doar, net as Kloas: „Miej heurt hier alles too!"
En tegenproaters vond ook hee in Friesland nargens.
Dee vent was *Groote Pier!* Ook lange neet van stroo!

Noe ging Van Kietens Kloas graag in de Barkel poeren,
As 't 's oavonds duuster was — dan lùp en bit
[graag oal —!
Zoo zat Kloas op en keer doar 's oavends wéér te
[loeren,
Too Groote Pier hum reep: Zoo Kloas! He'j
[al 'n moal?
Kom, schei der noe moar uut! 'k Zal oe wat bèters
[wiezen!
Iej kùnt wat anders doon, dan zitten hier in 't grùs!
A'j gochem bint en dùrft", — en Pier begon te
[gniezen (1) —
„Smiet oal en poer dan neer; dan mo'w der voort
[op lùs!"

En noe vertelde Pier, dat argens in de buurte
En schat begraven lag, kloar gold en diamant.
Pier hadde geldgebrek, — 't was juust en tied van
[duurte,
As noe. (2) — Alleen te goan, dat vond e wat
[riskant. (3)
De schat, vertelde Pier, zat in en steenen kiste,
Ruum tien el in de grond, dus arg sekuur verstopt.
As Kloas noe met wol goan en Pier zich neet vergiste,
Dan hadden ze, veur dag, de kiste leùg eropt.

(1) grinneken. (2) 1920. (3) riskant = gewaagd.

Vanmiddag was dat spil doar in de grond egraven,
Pier had dat zelf ezeen en 't proaten zelf eheurd,
En margenvrog, biejtieds, dan kwammen vieftig slaven,
En graafden 't ding weer op: der most dus neet
[ezeurd.
Kloas was der dalik veur, leet oal en poerstok vallen
En strek met Pier op 't pad, in draf de Barkel langs.
Kort biej *„Den dollen Hood"* (1) — goô leu, dat
[vat iej allen,
Dee was der too nog neet — zei Pier: „Halt!
[Hier mo'w gangs.(2)

Hier biej dit beumken is 't, en schuppen ligt doar ginder,
Pakan! Ziezoo! En noe an 't graven, al moar deur!"
Ze warkten ruum en uur, tot Pier zei: „Kloas,
[ik bin der!
Ik veul de kiste, jong. Trek noe dit touw is deur!
'k Heb veur sekurigheid en tòuwken met enommen,
— Het was en kabel van ruum vief en twintig el —
„Want hoo mo'w anders biej de steenen kiste kommen?
Wiej loat hum stiekum, woar dee is, begriep iej wel?

Ziezoo, noe sloa'j miej gauw den touwstrik onder
[d'armen,
En loat miej neer in 't gat, Zoo gauw a'k fluite, Kloas,
Dan trek iej miej weer op! Ik zal miej wel ontfarmen
Doar òver al dat spil! 'k Zin ree, (3) maak geen
[geroas!"
Van Kieten leet hum neer. Pier beukte 't steenen deksel
An gruzlement kapot. Too bleef 't en peusken stil ....

(1) Uitspanning vlak bij de Berg. (2) aan 't werk. (3) gereed.

Gefluit. Kloas trok, Pier kwam. „He'j wat?" —
[„Noe! Gold as heksel!
En diamant moar zat! 'k Haal viefmoal meer a'k wil!

Gauw, Kloas! Pak an! Leg neer! Ziezoo, loat moar
[weer zakken!"
En doar zonk Pier weer hen, het deepe gat weer in
Zoo ging 't en moal of zes; too was Pier meu van
['t pakken,
En Kloas van 't trekken meu, al ging 't heur
[best noa 't zin.
Ze bloasden efkes uut, en noe was 't Kloas zien
[beurte.
Pier leet noe *hum* an 't touw de vremde reize doon,
En Kloas leet van den schat niks liggen, dan de
[scheurte(1)
Van 't deksel, en de kist; dee was finoal noe schoon.

„Ziezoo" , zei Groote Pier, „noe zu'w is efkes rusten;
Wiej hebt ons hard eweerd, en 't is nog rieklik vrog.
'k Zin dreuge in den hals, 'k zol best wat nattigs lusten.
Moar eerst gauw deilen, Kloas; wiej hebt nog
[tied genog."
Ze deilden eerst al 't gold, moar dat was neet
['t prinspoalste.(2)
De bonken diamant, doar raakten ze um in vuur,
Benaam um één groot stuk. Pier zei: „*Ik* was
['t pertoalste;
En 'k heb den schat ontdekt. 't Kump miej dus
[too! Sekuur!"

(1) scherven. (2) voornaamste.

Kloas strek zien knevels op — hee had zich pas
[eschoren —
En Pier wreef an de kin — déé had zich neet
[escheerd —
Kloas zei, 't stuk kwam *hum* too, moar Pier gaf
['t neet verloren.
Ze kregen allebei „de p . . . zoo'n betjen in".
Too kwam 't van woord tot doad; 't leep uut
[op vinnig vechten.
De voesten kwammen neer; de diamanten ook!
De stukken vlògen rond, de valschen en de echten,
— Der was ook noamaak biej — en 't zand dat
[stòòf as rook.

't Bléef biej de voesten neet; re raakten gauw an
't schuppen.
En stompen neet zoo mis. Op ens kreeg Pier en trap,
Dat 't greun en gèèl hum wier. En met twee
[grovve knuppen
Veel Pier in 't deepe gat. Kloas schrikte van de klap!
Hee stond finoal beduusd te kieken en te luustren,
Of Pier ook roopen zol, moar 't bleef beneden stil;
En Kloas dee bokte zich, begon eerst zacht te fluustren,
Te roopen, angstig, hard, noe weer vol gooden wil.

Too Kloas geen antwoord kreeg, — want Pier gaf
[heel geen oasem —
Too wier 't hum te benauwd. Zien touw, dat
[bond e vast
En leet in 't gat zich neer, nog dampend van de woasem
Deur 't vechten. En doar vond e Pier, met blood
[beplast.

De Groote Pier had biej zien val de nek ebrokken,
En uut wel twintig gaten had e slim eblood!
Hee wier deur Kloas nog efkes hen en weer etrokken,
Moar 't lèven was der uut; de Groote Pier was dood!

Kloas nam de diamant en 't gold uut Pier zien zakken
En bargde 't netjes bie zien eigen porsie weg.
Too heesch e zich weer op, sneed gauw wat [dennentakken
En leet ze neer op 't liek, met zûrg en òverleg.
Too haald'e gauw van huus zien groote reuzenschuppe
En smeet de koele vol. 't Was in en wip volbracht.
Moar Kloas ging deur met 't wark. Hee maakte ['n deepe gruppe
En smeet en heelen barg op Pier zien graf den nacht.

En d' andren margen vrog, too kwammen doar de [slaven,
Ze kekken eerst den Barg, en too mekaar is an....
En dachten um geen schat, dee gistren was begraven,
Moar schreeuwden 't uut van schrik. Elk dacht [er 't ziene van.
Want woar toch gistren nog geen molshoop was [te zeene,
Lag noe zoo'n hooge Barg, begreujd met dennenholt!
Dat was toch heksenwark! Ze nammen gauw de beene,
Terwiel van angst heur 't blood in 't lief hoast [was estold.
De vrouw van Groote Pier met al heur dochters, negen,
Nee, doar vergis ik miej; het waren der [moar *acht* —

Dee zochten vader op, langs velden en langs wegen;
Ze zochten heel den dag en heel den and'ren nacht.
Eerst op den darden dag, — 't begon al wat te
[duustren —
Too leepen z'um den Barg .... en *bleven* loopen doar;
Want 't was, of 't dennenholt heur kwam in
[d'ooren fluustren:
„Hier onder lig, dee'j zeukt; goat dus neet
[wieder moar."

Ze gingen nooit weer vot; ze bleven altied treuren
Biej 't graf van Groote Pier, nog eeuwen noa
[heur dood.
Noe zweeft ze as schimmen rond, dee'j zeen kùnt,
[moar neet heuren,
Al klinkt doar in den nacht en vremd geluud
[vaak rond,
Dat is gewoonlijk niks, as 't krassen van en oele;
Moar a'j biej mistig moanweer op den Barg
[mangs[1] stoat,
Dan zee'j de schimmen in de „*Witte Wievenkoele*",
Dee dreit en zweeft in 't rond, moar nooit den
[Barg verloat.

En a'j biej dag doar komt en rondzeukt alle kanten,
Dan vin iej mangs nog wel biej tooval hier of doar,
Gewoonlik deep in 't zand, wat olde diamanten,
Dee veelen biej 't gevecht veur zóóveel duzend joar.
Kloas trok nao Sparenwoude en bleef doar altied wonen;
Nooit kwam e weer, woar Groote Pier begroaven lag.

[1] somtijds.

Uut schaamte en uut verdreet wol Klaos zich neet
[vertoonen,
Woar hee, biej ongeluk, zien buurman vallen zag.

Ziezoo, noe he'k oe niks van „Lochems Barg"
[verzwegen,
En met 't ontstoan doarvan bi'j, ducht miej,
[noe bekend.
Kloas hef 't miej zelf verteld . . . Nee, loa'k veural
[neet leegen!
Kloas . . . *stierf* . . . en heel wat Kloazen vonden
[doar heur end.
Zien span steet *noe* nog op den Sparenwoldschen toren,
A'j in dee buurte komt, dan kù'j 't doar zelf nog zeen.
Zien kleinkind trok doar nog de Spanjaards wel
[an d'ooren.
En wee miej neet geleuft, . . . hef groot geliek meteen.

LÈVENSLEEDJEN.

As 't knòpken verschient an zien teksken
In smetlooze, wondere pracht,
Dan smult in gedachten al 't beksken,
Dat heerlijke vrucht doarvan wacht;
Dan kump doar op ens mangs de kolde,
En brengt 't leeve knópken in nood,
En knip 't dan in frommel en volde,
Brengt 't knòpken veur 't lèven den dood.
Dan vùlt 't in de modder, zoo kold en zoo gries . . .
En zoo geet 't met menschlike knòpkes persies.

Is 't knòpken al bleumken ewodden,
Verspreidt 't al zien heerlike geur,
Dan goat er de roepen an todden,
En biet tot in 't hartjen mangs deur;
En 't ragteere hartjen van 't bleumken,
Dat is doar neet tegen bestand;
En starvende vùlt 't van zien beumken,
En kump op 't groot karkhof te land.
Wat óver nog was, lig vergetten in 't lies . . . .
En zoo geet 't met menschlike bleumkes persies.

Is 't bleumken tot vrucht al ewassen,
Nog gaaf en nog rein en nog fris,
Dan deen iej der good op te passen;
Want anders, dan geet 't mangs *nog* mis.
Dan wenscht zich zoo vùlle gedierten
Dee jonge onneuzele vrucht.
De viejanden komt dan in slierten,
Zoo valsch en zoo gloeps en geducht!
Bescharmt jonge vruchten, a'j *wel* wilt en wies . . .
— En doot zóó met menschlike jongen persies! —

En as dan de vrucht is vol-riepe,
En riepend zien best hef edoan,
Dan kump, — a'k good 't lèven begriepe —
De *Plukker* deur 't vruchtenveld goan;
Dan keurt hee de kleinen en grooten,
En let op heur *inhold* alléén!
En 't slechte, dat geet in de slooten,
Hoo kostlik 't van buten ook scheen.
Moar 't beste bewaart *Hee*, barmhartig en wies . . .
En zoo geet 't met menschlike vruchten persies.

VERZUCHTINGE.

Wee nooit zien brood nog hef egetten
  Met troanen deur de botter heer,
En nooit nog *zunder* brood ezetten
  Veur zeelevoodsel en zoo meer,
Dee kent de meujten neet van 't Lèven
  En weet nog neet wat liejen is;
Den oordeelt noa zich eigens èven,
  En oordeelt, och, zoo wied mangs mis.

Wee nooit in heftig zeeleliejen
  Den langen, sloapeloozen nacht
Met droovig worstlen, bitter striejen,
  In eenzaamheid hef deur ebracht,
Dee kan nog van geen smarten proaten;
  Dee hef nog nooit verdreet epreufd!
Dee hef den alsem wien eloaten,
  Dee hef an 't *„Mara"*[1] nooit geleufd.....

Wee deepe wonden bint eslagen,
  Dee hier beneden nooit weer heelt,

[1] Mara = bitter. (Zie Bijbel.)

Dee leert zien peksken zwiegend dragen,
Dat d'Almacht hum hier toobedeelt;
Dee draagt zien kruus noa kracht en goaven
Dee wacht gerust zien starvensuur;
Dee vindt zien troost biej God hierboaven,
Hier . . . . biej d'Al-Mooder: de Natuur!

Hum prekt Natuur met duzend stemmen,
In Zommer- en in Wintertied!
Zee leert hum, leef en leed te nemmen
En flustren: „Heer! Uw wil geschied'!"
Dee mensch hef 't *woar* Geleuf evonden,
Dat, och, biej mennig *schien* moar is.
Wàt leed hum hier dan werd ezonden,
Hum wacht hiernoamoals 't *Beste* wis!

GAIT GOCHEM.

Gochem is en beste kerel,
In zien hart en echte boer,
Dut zien woord — in zeuven verel —
Buldrend, as en donderschoer.
Gochem hef en stem veur zesse;
Gochem is nooit uut eproat;
Gait kump nooit an glas of vlessche;
„Drank", zegt Gait, „maakt absternoat!"

Gochem lèèst getrouw de krante
Elken dag van A tot Z.
As e 't wark hef an de kante,
Slit e doar zien oavend met.
En dan zit e noa te denken,
As en ander teumig (1) is,
Of hee gif wat wieze wenken,
En dee bint soms lang neet mis.

Vroag hum noa gebeurtenissen,
Heel de wiede wereld rond;

(1) werkloos.

Gochem zal zich neet vergissen ;
  Gochem redeneert gezond.
Moar .... van *oorlog* mo'j *neet* proaten ;
  Doaran hef e gleujend 't land ;
Oorlog mo'j der buten loaten ;
  Dan wordt Gait récalcitrant. (1)

„Oorlog ! Dùrf iej 't woord te *neumen?*"
  Zoo begint e dan al gauw,
En dan is e neet te teumen,
  Moar hee schreeuwt zich peers en blauw.
„Oorlog ! 't Allerdomste kuken,
  Dat der rondlùp in 't Heelal,
Most zich schamen, 't te gebruken ;
  't Woord beteekent : Stapel-mal !

Oorlog is bedreegerieje
  Van 't gewone, domme volk !
't Is en menschenslachterieje
  Met kanon, geweer en dolk,
Met vergiftig gas en bommen,
  Met al, wat moar moordend is.
En woar oorlog is ekommen,
  Geet 't met de beschaving mis !

Oorlog maakt van menschen ... beesten !
  Oorlog maakt van Hemel ... hel !
Maakt van Engel — duvelsgeesten,
  Ens zoo gloepsch en voel en fel !
Oorlog maakt van 't goeie 't kwoade,

(1) weerspannig.

Maakt van wieze — gekke leu;
Geet nooit met verstand te roade,
Maakt de denkers denkensmeu!

Oorlog is — 'k zeg 't onumwonden, —
En a'j denkt, dan zeg iej 't met —
Deur de duvel uut evonden,
Deur de hel op touw ezet.
Oorlog is en spikkeloasie,
Deur wat geldleu an eneud,
Veur heur brandkast en tractoasie,
Met mekander uut ebreud.

En um 't domme volk te winnen
Veur dat menschonteerend wark,
Zwiept ze 't op noar zeel en zinnen,
Dekt heur eigen Kaïnsmark.
Zelfs d'onneuzle, jonge kinder
Prekt ze 't huichel-leedjen veur!
Noa de middels kiekt ze minder;
't Dool alleen, dat drieft ze deur!

Kiek en heur is in de schoole!
Heur is biej geschiedenis.
Oorlog spült de hoofd-vioole,
Oorlog, dee „ewonnen" is!
Oorlogshelden wordt eprezen,
Of 't hoast Goden bint ewest;
Oorlogsplaten onderwezen . . . . . .
Oorlog 't midden, 't eerst en 't lest!

Heur ze 'n peusken later zingen,
Onze blagen; 't is fetoal!

'k Neum 't „de jeugd tot oorlog dringen" ....
„Doar steet Hollands Admiroal" ....
„Nog kan ik de buks niet dragen,
Nog draag ik geen uniform;
Maar ik **hunker** naar de dagen,
Dat ik naar den **vijand** storm!" ....

Wat en snert! Dat neumt zich *dichters*!
Nog al dichters veur de *jeugd*!
Nog al kinderbrein-*verlichters*!
Verzensmids in eer en deugd!
Loat de leu zich deepe schamen
Veur dat zielbedarvend wark!
Dat is 't kind veur 't *kwoad* bekwamen;
Dat maakt 't kind veur 't *moorden* stark!

Meisters, smiet toch vot dee vodden!
Gooit dee lorreboel in 't vuur!
Zù'j dan nooit is wiezer wodden?
Weg dat tuug van plaat en muur!
Loat geen kind toch lèzen meugen;
„'t Grauw belaagt de Koningin
In heur recht" .... 't is niks dan leugen!
Nooit kwam „'t grauw" *dát* in den zin!

Loat geen kinder meer bedarven
Deur zùk misslik slecht gedoo!
Loat heur neet *onze* ondeugd arven;
Want *doar* leidt dee verskes too!
Denkt toch an oew hooge plichten!
Kòòk géén oorlogspòtjen gaar,
Deur de blagen vèur te lichten
In 't bedrief van ..... *moordenaar*!

Loat ze toch geen les meer lèzen
Van zoo'n grooten „oorlogsheld",
Dee niks anders toch kon wèzen,
Dan en moordenaar veur geld!
Goat ze nooit toch meer vertellen
Van dee domme malleproat:
„Bòven 't lèven d' *eer* te stellen
Van en dapper, flink saldoat!"

Meisters, leert toch nooit de blagen,
Leefde veur ons Vaderland
In heur hartjes rond te dragen
„Met en woapen in de hand!"
Holdt toch op met 't woarheid ploagen;
Scheet toch langer neet met spek!
Gochems Gait zol hoast oe vroagen:
„Wieze meisters, bi'j dan gek?"

Zee'j dan neet, dat al dee rieken,
Dee *noe* (1) oorlog hebt evoerd,
Karmt biej heur ontelbre lieken
En tot 't deepste deep ontroerd?
Zee'j dan neet dee groote ellende,
Dee de Volken hef emaakt
Tot één groote hongerbende,
Noe tot 't deepst verval eraakt?

Woar bint noe de menschenslachters,
Dee de gruwelwonden heelt?
Woar blieft noe de vrèèverkrachters,

(1) December 1919.

Dee weer rûst en welvaart geeft?
't Menschdom is barbaars ezonken!
't Kwoad is hard veuruut egoan!
Al, wat good was, is eslonken!
Twiefel greujt an Gods bestoan!

Joaren, joaren zûlt verloopen,
Eer déé troanen bint edreugd,
't Menschdom weer zal *dùrven* hopen,
En geleuven weer an deugd!
Heel wat leed mot nog eleden,
— En wee twiefelt doar nog an? —
Heel wat zielestried estreden,
Eer e „kalm berûsten kan!

'k Zal de kerels nooit vervleuken,
Dee den oorlog hebt eprekt,
Moar 't was schandlik God verzeuken;
't Was den duvel op ewekt.
En 't is plicht veur ieder mensche,
Dee nog eerlik denken kan,
Dat e stemt veur 's werelds wensche:
„Nooit veur oorlog weer één man!"

Weg met sabels en geweren!
Weg met kogel en kenon!
Leefde mot onze aard' regeeren,
Woar ons lèven met begon!
Vrèè met alle kreaturen,
Weg met al dat oorlogsleed,
Met dee roofmoord biej de buren,
Umdat één geldhonger leed! . . . . . .

Zóó steet Gait te riddeneeren,
As e moar van oorlog heurt.
„'k Wol heel 't menschdom vrèè wel leeren",
Zeg e dan, „noe is 't oew beurt.
'k Wil volstreks geen starv'ling krenken;
Zeg moar, woar 'k miej in vergis"....
Meuglik zùlt der hier wel denken:
„Gochem hef 't zoo wied neet mis."

EFKES VEUR.

Vrouw Leusink was en arm, gebrekkig wief,
Moar iedereene mocht heur geerne liejen;
Ze was doodzunig, proper op heur lief,
En sloog zich dapper deur de slechte tiejen.
Ze was noe zeuven joar al weduwvrouw;
Heur man was an de typhus òverleden.
Hee leet geen cent heur noa. Doar zat ze . . . met
[heur kind,
En leeve menschen, wee kan lèven van de wind?

Vrouw Leusink was en peusken glad kapot,
Moar leet heur heufd doarumme toch neet hangen.
Ze heeld zich an heur Biebel en heur God,
Dee starkte gif an zwakken, mood an bangen.
Vrouw Leusink gaf an 't klein onneuzel kind
Heur heele groote leefde, heel heur harte!
Ze ging uut warken noe, zoo vrom en welgemood,
En had veur zich en 't kind en eerlik stuksken brood.

Vrouw Leusink was nog jong en kwiek genog,
En kon nog zat en tweeden man weer kriegen,

Moar ze bedankte. Al stierf heur man te vrog,
Ze mosten heur van twéémoal trouwen zwiegen.
Heur besten Harm, dee had ze leef ehad,
Zoo as ze nooit en ander weer kon leeven!
En dan . . . steefvader . . . dee heur kind schèèl an
[kon zeen?
O, nee! Ze bleef veur 't kind . . . . veur kleinen
[Harm alleen!

Noe was zee dartig, 't kind was zeuven joar;
De kleine Harm was heel heur lust en lèven!
En Harm was 't leefste biej zien mooder moar;
Hee was neet stark; hee kuchte wel is èven;
Hee klaagde mangs: „O, mooder, 'k bin zoo meu!"
Hee kon zoo vremd, zoo wies met mooder proaten,
Dan vroog zee angstig soms an dokter: „Is 't wel good?"
En dokter kwam . . . en kéék . . . en zei: „Mood,
[wiefken, mood!"

En noe . . . . 't was òvermargen Sunderkloas!
Wat had vrouw Leusink 't drok ehad met warken!
Veur Harm ekocht niej good en spikkeloas;
Ze was dood op, moar leet der niks van marken:
Want 't kind was zeek, 't had zwoare kolde vat,
Zei dokter . . . met zoo'n arnstig, vremd gefluuster.
Hee lachte 't jungsken too, . . . moar buten . . .
[schudde 't heufd.
Dat keerltjen wier neet old; dat had e *nooit* geleufd . . .

Vrouw Leusink zat biej 't kind, dat, half al weg,
Heur ankeek. „Mooder, heur, de meister zei in
[schoole,

Dat Sunderkloas gauw kump en lekkers brech;
En meister spùlt veur hum op zien vioole.
Dan zinge wiej. Dan streujt e lekkers rond;
Moar wee neet zeut was, nemp Piet met noa Spanje,
Dee stopt Piet in een zak . . . Zeg, mooder . . . is
[dat *woar?*
Bint der twéé Sunderkloas, of is 't der éène moar?"

„Nee, leefken, nee! Den andren is zien knecht;
Dee straft alleenig moar de stolte kinder!"
„Moar . . . a'k noe zeek bin . . . as e miej niks brech?"
„Mien zeute kind, hee brech veur oe neet minder;
En prentenbook en . . . o, nog heel wat meer!"
„En prentenbook! Dat wo'k zoo geern juust hebben!
Moar . . . *den andren* kump . . . o, mooder, 'k bin
[zoo meu . . .
Den *andren* Sunderkloas, . . . dee is . . . toch neet
[on . . . . deu . . . .

On . . . deugend, mooder! . . . Kik *den andren*
[kwoad?"
„Nee, néé, mien snuutjen! Maak oe moar neet bange;
'k Heb met den *rieken* Sunderkloas eproat,
Hoo zeut da'j bint. Dat weet e noe al lange.
Den *rieken* kump, heur leefken!" *„D' andre* neet?"
„Nee, *d'andre* neet; goa noe moar lekker sloapen."
En 't jungsken lachte droof en heel zich hiegend stil,
En dacht an Sunderkloas, dee kwam . . . um *mooders* wil.

De dag kròòp hen. En too de dokter kwam,
Too bleef e lang biej 't zeeke jungsken waken.
En too-t-e 's margens 't dunne pulsken nam,

Too dacht e: „'t Kind zal 't noe neet lang meer
[maken."
Hee sprak 't gebrekkig stumper mood in 't hart,
Moar zette buten in zien book en schrepken . . . .
Vrouw Leusink zonk biej 't bed van heel heur
[riekdom neer,
En biddend kreet ze 't uut . . . en bad moar altied weer.

„Mien Heer en God! O, loat miej toch dit kind!
Ik heb 't zoo leef! 'k Wil dag en nacht goan warken;
'k Wil alles doon, tot alles bin 'k gezind,
Wat deenen kan, um 't zwakke schoap te starken!
'k Zal zwiegen als Oew Heilge Hand miej treft,
O, geef miej kracht, um 't zwoare kruus te dragen!
Want 'k heb op heel mien pad alleen dit jungsken moar!
O, groot, barmhartig God! 't Vult miej zoo bitter zwoar!"

Heur kleine Harm wier wakker deur 't geroas.
„O, mooder, 'k dreumde, 'k zag ze hier hen loopen,
Den *rieken* en den *andren* Sunderkloas!
Ze wazzen elk wat moois veur ons goan koopen!
Veur miej en prentenbook; . . . veur oe . . . O, 'k bin
[zoo meu . . .
Veur oe . . . dat kon 'k neet zeen . . . Den *andren*
[was hier 't eerste.
Den *andren* . . . lacht miej too . . . Doar is e . . . biej
[de deur . . . ,
Den *andren*, mooder, kiek . . . hee is . . . moar . . .
[efkes . . . veur . . . ."

Met klonk en zwoare stap. De klinke wier elicht,
De *rieke* Sunderkloas, — breur Jan — kwam lachend
[binnen

Met zak en prentenbook . . .Too zag e 't klein gezicht,
Dat zeutjes witter wier, zoo wit as 't witste linnen . . .
En 't Kinderzieltjen gleed den Kinderhemel in:
De *rieke* Sunderkloas was net te laat ekommen.
Hee legde 't prentenbook noe zwiegend biej de rest . . .
Harms *andre* Sunderkloas was *efkes veur* ewest.

DAGMERRIE.

Gradus Biesterbosch zat veur 't raam en loerde deur 't glas noa buten, woar de heele mooie Natuur tentoonstellinge heel van bloomenkleur en lentepracht; woar de veugeltjes zongen en sprongen en trippelden van schik en woar de blagen, groot en klein, joelden en krioelden met 't jonge vee in de weiens; woar alles vroolik en bliede en in 't beste hameur was.

Moar Gradus Biesterbosch was heelemoale neet in zien hameur, dat was e neet; hee was der nog nooit zóó wied en zóó lillik uut ewest, as dissen achtermiddag. Mopperend en brommend was e 'n uurken elejen de veurdeure uut egoane, en vleukend en spandekselend was e 'n steutjen terugge de achterdeure weer in ekommen. De pette had e van de kop egreppen en in 'n hook van 't bakhuus neer ekwakt; de klompen had e uut egooid, dat ze kletterden òver de esteriks en de roef van den linker te barsten was eslagen tegen de mure. Too was Gradus nog ruum en riekelik zoo hard beginnen te vleuken, en de voesten had e der biej

ebald en tegen mekare an eslagen, zoo hellig as e was. En too dat noa zien dunken lange genog had eduurd en e der aardig meu van was eworden, was e der uut escheid en veur 't venster in de groote leuningstool had e zich neer epoat, en doar zat e noe in zich eigens te proelen en te loeren. Van al 't mooie doarbuten zag e niks, geen spier, en van al 't gejubèl en gefluit en gezang heurde Gradus èvenmin wat. Zoo a'k al ezegd hebbe, hee was mizerabel arg uut zien hameur, en doar had e dan ook alle meugelike rèdens veur, noa zien dunken. Want wat was der gebeurd? Dat za'k oe dalik vertellen.

De veurige wekke hadde Gradus, ik wete neet good door welke onbenulligheid, de groote ploog finoal an stukken en brokken noa de smid too eslept, um de boel doar weer in 't reine te loaten maken.

Noe was Tienus, de smid, 'n kerel as 'n boom, 'n eerste grappenmaker en . . . . geen arge vrind van Gradus. As kinder hadden ze mekare al neet als te good meugen liejen. Gradus, de rieke boerenzûnne, keek altied wat heel pertoal en stroef noa de arme jungskes en bename noa Tienus, woar schroalhans kok in huus was. En too de doodarme Tienus hum op de karmse 't mooiste deerntjen van 't heele darp veur de neuze hadde weg ekaapt en uut zien hart hadde weg evriejd en der later veur zien oogen met was etrouwd, too hadde Gradus hum nog veur geen halven cent half meer meugen liejen. Hee stak dat ook volstreks neet onder stoolen of banken, moar kwam der biej

elke gelègenheid, dee zich veurdee, rond veur uut en leet hum 't op alle menieren meer as dudelik veulen. Al 't smidswark, woar aardig wat an te verdeenen veel, dat bracht Gradus noa de smid an 't andere ende van 't darp, doar kwam Tienus nooit ofte nimmer an te passe. Moar as der 't een of 't andere prutswerk was te verrichten, woar heel wat wark en heel weinig verdeenste an zat, of woar groote hoast biej was, dan mocht de arme Tienus der zien tied an spedeeren. En noe was de kapotte ploog eerst noa den anderen smid ewest, moar dee hadde kort en zakelik ezegd, dat e der neet an begon; want an dat ding was zóó'n alderakeligsten hoop ripperasie en zóó'n tied neudig, dat Gradus ruum zoo verstandig zol doon, eenvoudig 'n niejen ploog te koopen en dissen an de koopman in old roest perzent kedoo te geven, as dee 'm teminsen de meujte van 't wegsjouwen nog weerd vond. Met dee bosschop was de knecht gisteren in huus ekommen, en dat sting Gradus al krang an. Half uut zien hameur was e noe in de noamiddag eigens met 't kapotte ding achter 't peerd noa de smederieje van Tienus etrokken. Moar dee hadde hum an zeen kommen en wist der alles al van. Hee hadde Gradus heel bedaard uut loaten proaten en too was e hartelijk begonnen te lachen.

„Mien leeve man", had Tienus ezegd, „denk iej dan noe, asdat ik nog knapper binne, dan mien konkerent an den zandweg?"

Poh, nee, dat wol Gradus noe juustement neet zeggen, wat of e doar dan eigelik met bedoolen?

„Meen iej dan meugelik", hadde Tienus doarop evroagd, „dat de arme Tinus niks anders hef te doone, dan de afgedankte prullen van Biesterbosch wat op te lappen, dee 'n ander neet ens onder handen wil nemmen? Nee, menneken, Tienus is wel arm, maar zóó arm toch nog neet. Nem oew vierduitsploog moar stillekes weer met noa huus. A'j anders niks voor miej hebt, hold dat dan ook moar."

En met dat froaie kompelment was Gradus weer op huus an etrokken, terwiel dat 'n paar jongkerels hum hartelijk stonden uut te lachen. Too was Biesterbosch op ens zóó grammietig hellig eworden, dat e Tienus uut had escholden veur al wat moar lillik was.

De groote, starke smid hadde Gradus stillekes uut loaten bulderen; too was e kalm op hum of ekommen, had hum met zien groote, zwarte oogen heel straf an ekekken en heel arnstig ezegd: „Gradus Biesterbosch, onthold, wa'j doar ezegd hebt; ieje en ikke, wiej beiden sprekt mekare wel noader."

Meer had Tienus neet esprokken, geen enkel woord, moar Gradus hak in de oogen wat elèzen. woar e efkes kolde rillings van òver de rugge had eveuld. En zoo was e in huus ekommen, vleukend en tierend, en doar zat e noe veur 't raam, in zich eigens nog lustig deurmopperend.

„Poh, weerlich nog en too; wat 'n astranterigheid van den misseliken aap. He'j noe ooit van oew lèvensdagen zóó wat meer op de vioele heuren fiedelen? Wat zol den onmundigen zwarten

iezerkerel zich noe toch wel verbeelden! Um miej, Gradus Biesterbosch, ééne van de . . . hm . . . de almachtigste . . . hm . . . nee . . . ééne van de veurnaamste leu uut den heelen umtrek, um miej doar zoo akelig in de -zunne te zetten en . . . en te koejeneeren. Hoo kump dat stuk klungelsmid der biej, zo'j zeggen! Hoo krig e 't in zien heufd, um miej doar zoo in 't openbare publiek te verkleineeren, asof e miej neet neudig hef. Loat ik al mien . . . e . . . mien mindere wark neet biej hum rippereeren? Verdeent e neet riekelik an miej? Is 't neet meer as slim, dat e nog nooit 'n good stuk wark veur miej in orde hef emaakt? En dan nog zoo ongeheurd pertoal en absternoat tegen miej op te trèèn, tegen *miej*, Gradus Biesterbosch, dee hum met éénen vinger wel maken en brekken kan . . . hm . . . wat geld angeet, bedool ik. Hee en ikke, wiej sprekt mekare nog wel noader . . . Wat zol den loeder doar eigelik met veurhebben? Zol e meugelik . . . meugelik . . . de hande an miej willen sloan? . . Zol e de zundige verdorvenheid zooverre willen deurdrieven, dat e de vingers noa miej uut wil strekken . . . . dat e boer Gradus Biesterbosch an de klungels zol dùrven kommen? . . . .

Biesterbosch was van nature noe juust neet arg bange uut evallen; hee stond zien menneken aardig good, as 't wèzen most en der op an kwam. Moar veur de iezerstarke knoesten en de stoalen armen van Tienus hadde Gradus altied arg vùlle respect ehad, heel arg vùlle respect. En as e noe biej zich eigens zich veurstelde, hoo Tienus hum wel is biej oavend of ontied besloepen

kon en hum onder vier oogen met dee eigenste armen en handen 'n steutjen bewarken, zooas e dat met 't iezer gewoon was te doone, dan begon 'm opens weer de kolde, ieskolde griezel òver de rugge te loopen. Neet, dat e noe zoo heel mizerabel bange veur den eigensten pochhans van 'n lorre-smid was, o nee, doar neet van. Moar . . . zee . . . den Tienus was 'n kwoad stuk mensche, dee der op too sloog, of e 'n olde ploog, instèè van 'n schepsel van vleis en blood veur zich hadde. En met zukke leu was 't kwoad vechten . . . . was 't héél kwoad vechten . . . . doar ko'j wel is lillik met weg kommen . . . . en . . . . en . . . . e . . . ."

't Was mooi warm buten en hier binnèn was 't óók al neet zoo heel frisch ; 't heufd van Gradus ging ieder bod 'n endjen umme dale, en de oogen gingen mangs half of heelemoale dichte. Moar ook ieder bod ging 't heufd weer umme hooge en kekken de oogen lodderig en sloaperig efkes weer rond, totdat Gradus eindelik met stil hangend heufd en de oogen stief dichte reurloos in de groote stool bleef zitten . . . . . .

„Krak . . . krak . . . krak kak . . ." klonk 't doar opens heel, heel zeutjes in de ooren van Gradus, net, of der 'n deure hier of doar uterst veurzichtig lùs wier edoane. En nog al is weer, maar noe 'n betjen harder en dichterbiej : „Krak, krak . . . . krak . . . ."

Wat was dat noe ? Kwam der eene op zoo'n gauwdeefachtige wieze biej hum insloepen ? Dee hadde dan ook wisse neet arg vùlle goods in 't zin. Meugelik 'n inbrekker of 'n schooierskerel,

zooas der de veurige wekke nog eene langs 't raam was egoane en zoo arg gloeperig noa binnen had eloerd, zeker um is te . . . .

Heur, doar was 't weer, dat vremde geknarp . . . en noe was 't heel, heel dudelik en kloar . . . . an de deure hier van 't bakhuus . . . an de deure hier vlak biej hum . . . . . vlak biej . . . . Efkes 't eene ooge lûs doon, 'n klein endjen, um is te kieken . . . net doon of e vaste sleep . . . . zóó . . . .

Wel, weerlichs en geen ende . . . . doar zag e de klinke van de deure heel, héél zeutjes en langzaam umme hooge goan, zoo langzaam, da'j der biejnoa geen bewèginge in konden marken, a'j neet als te scharp tookekken. Moar Gradus zag 't met 'n half ooge half; streep veur streep zag e de iezeren klinke riezen; nog 'n endjen, nog 'n endjen . . . . doar ging de deure 'n vingerbreed lûs. Met beide oogen loerde Gradus noe stief en strak op de deure; hee begon der schik in te kriegen en verkneuterde zich eigens al biej de gedachte, dat e den inbrekker te slim af zol zin. Hee zol zich doodstille holden en 'm stillekes binnen loaten kommen; dan zol e zich net zoo lange holden of e vaste sleep, tot de kerel vlak biej hum was. En dan zol Gradus in ens opspringen, 't vliemscharpe mes in de hand, en dan den vent angriepen en hum vroagen, wat e hier in dit huus verloren hadde en wat e hier kwam zeuken? En dan zol e hum wel efkes 'n peksken anmetten! Neet zoo zunig zol e der dan van lusten.

Doar ging de deure weer 'n heel klein endjen

wieder lùs, en Gradus, dee doar net nog zoo'n inwendigen schik hadde, kreeg noe op ens 'n inwendigen schrik, zóó'n geweldigen schrik, dat e met beide oogen heel wied lùs noa de deure zat te loeren as 'n onwies mensche. Want achter de deure kwam noe 'n hand veur den dag, 'n hand, zoo aldergruwelikst zwart en zoo onbezoesd groot, dat 't wel de hand van 'n ontzettend grooten reus most zin. 'n Hand, riekelijk zoo groot as 'n beheurlijk olderwetsch koffieblad, met vingers der an, as dikke metworsten, moar dan zoo zwart as 't zwartste potsmit. ([1]) En dee hand kwam hoo langer zoo wieder te zeene; too 'n arm, as 'n ebbenholten boom, too'n scholder en too 'n heufd, met lang, koolzwart hoar en met oogen, zoo zwart en glinsterend en groot, as 'n ordentelik theekòpken. En dee oogen loerden Gradus zoo grammietig en venienig scharp en stekkend an, dat Biesterbosch de ziene eigens 'n paar tellen stief dichte kneep van schrik en alderoasie, en ze too weer lùs dee in de hoppe, dat e 't zich moar verbeeld hadde. Moar van verbeeldinge was geen sprake; de geweldige kerel sting noe heelemoale binnen de deure en kwam met zien geweldig heufd hoaste tot an de zolder van 't bakhuus. En tot òvermoate van schrik dee de reus noe de mond lùs en leet 'n paar riejen spierwitte, puntige tande zeen, um van de groat te vallen van angst.

Dat was biej Gradus dan ook vriejwel 't geval; de ieskolde rillings leepen hum ieder bod òver de

([1]) potsmit = roet.

rugge; 't kolde zweit brak hum an alle kanten uut en leep hum langs de hoed; met de mond wied lùs zat e, stom van ontzetting, den vreeseliken bezeuker an te gapen. Hee veulde de groote stool heel dudelik trillen onder zien lief en begrep neet, dat dee trillerieje van hum eigens kwam.

'n Tel of veere, vieve bleef de reus stokstief biej de deure stoan; too kwam e. zonder op of umme te kieken, heel langzaam op Gradus of, dee as verlamd in den grooten stool lag en geen kracht meer in de butte veulde, um op te stoan. Hee trilde noe van bòven tot onder en kon geen enkel woord uutbrengen. Moar zien geheur had 'm nog neet in de steek eloaten, dat markte Gradus in de volgende tellen heel arg good. Want noe begon de vremde kerel 't gezichte onwies lillik te vertrekken en met de groote, zwarte oogen op 'n alderakelikste wieze te dreien en toe brulde-n-e met 'n ieselike stemme, dee as 'n onweer deur 't bakhuus klonk: „Hier bin'k, Gradus!".

Dee weurde dreunden Biesterbosch zoo hard deur 't heufd, dat e 't an de ooren hoaste niet liejen kon. De stool scheen der van hen en weer te schudden en 't raam te kletteren. Moar geluud of antwoord geven, doar veulde Gradus zich gladweg neet kepoabel too; hee zat as 'n onwieze te kieken en weer te kieken en trok wal met de lippen, moar hee kon der met de beste wille geen woord uutkriegen.

„Iej kent miej toch wal, Gradus Biesterbosch?" galmde 't noe deur 't vertrek, „hold oe noe moar neet van den dommen en kiek miej moar is good

an. Iej hebt miej lange genog en vake genog met oew greune kattenoogen an ekekken, um miej wal te kennen. En vanmiddag he'k oe ebloafd, daw' mekare wel noader zollen sprekken. Hier bin'k noe. Hier steet Tienus, de arme smid, veur oe, um noader met oe te sprekken, zooas e oe ebloafd hef."

Hee lachte vals, arg vals, dreide zich umme en grep de sleutel van de deure. Dee wier met 'n ruk op slot edreid; de reus stak de sleutel in zien zak en kwam met 'n vreeseliken griens weer op Gradus an. Vlak veur um bleef e weer stoan.

„Ziezoo, noe kan ons geen mensche kommen steuren, Gradus. En geen mensche weet ook, da'k hier biej oe binne; geen starveling hef miej ezeene, en geen starveling zal ooit buten miej weten, wat der van oe is eworden, wat der met oe gebeurd is en woar da'j ebleven bint. Want geen mensche zal oe ooit weerzeen, Gradus Biesterbosch."

't Heele bakhuus scheen te beven en te schudden, terwiel dat de reus disse vreeselike weurde uutbrulde en Gradus kreeg 'n geveul, of hum heele emmers en waschkupens vol ieskold water òver 't lief werden egooid; de tande kletterden 'm tegen mekare; de beene trilden 'm finoal onder 't lief.

„Iej hebt den armen Tienus al zoo lange de dampen an edoane en 'm verkleineerd en eploagd; noe zal dee eigenste arme Tienus oe dat alles eindelik is betaald zetten, en good ook, doar kù'j op rekkenen, menneken. Um te beginnen za'k oe hande en veute binden en oe 'n proppe in oew lilliken bek stoppen, da'j neet schreeuwen kùnt of

um hulpe roopen. Dan nem ik oe op de nekke en draag oe hier 't raam uut. 't Is buten zoo hardstikke duuster, da'j geen hand veur oogen zeen kùnt; geen eene zal dus marken, da'k oe vot sleppe."

En nauwelijks had e de leste weurde uut ebruld, of hee grep Gradus met zien stoalen voeste an en trok 'm met éénen ruk van de stool op de grond. Veur dat Biesterbosch nog benul hadde um te begriepen, wat der eigeluk met 'm gebeurde, was e an hande en veute met starke touwen vast ebonden en had e 'n groote proppe in den mond.

„En zeg hier noe alles moar veurgood gedag," brulde de reus, „want hier kom iej nooit weerumme, dat versmeer ik oe."

Gradus veulde, dat e wier op etild. as of e heelemoale geen gewicht hadde, en in minder dan geen tied had Tienus hum op de nekke elajen en droog 'm noa 't raam.

„Hier zù'w moar langs goan, dan kreit der geen hane noa, wat hier gebeurd is," grinnikte Tienus de reus. „En a'j 't biejgeval onderweggens in 't heufd mochten kriegen, um kaskenade te maken, dan drei ik oe as 'n sproa (1) de nekke umme en smiet oe in de deepste modderkoele, dee der te vinden is, doo doar denken op."

En met groote ellenlange stappen ging 't noe veuruut, de kruudhof deur, 't kleine pad langs en too den zandweg in, heel achter 't darp hen. Noa 'n klein keteerken heel de reus halt, dee 'n

(1) sproa = spreeuw.

deure lùs en smet Gradus as 'n pak vodden met 'n harden smak in 'n hook.

„Blief doar moar efkes liggen; 'k zal licht maken, dan kù'j zeen, woar da'j bint", bulderde 't Gradus in de ooren.

Hee heurde zien viejand hen en weer loopen en in 't duuster rondscharrelen; too wier 't efkes heel stille, zoodat Gradus zien eigen hart dudelik heurde bonzen as 'n tuunhamer; too zag e 'n klein vlemmeken van 'n of estrekken lucifer en too 'n groote vlamme van 'n olde petereùlielampe, dee biej 'n bloasbalge hing. Hee was in de smederieje van Tienus, dat zag e noe dalik met 'n half ooge half. Efkes later zag e Tienus de mouwen opstreupen en an de bloasbalg trekken. 't Vuur begon lustig op te branden en Tienus legde 'n paar groote tangen in den witten glood. Noa 'n steutjen haalde Tienus ééne der van uut 't geweldige vuur; de tange was wit-gleujend.

„Ziezoo," galmde 't deur de smederieje, „noe bin 'k kloar en kan 'k noader met oe proaten. Gradus Biesterbosch, oeuw laatste uurken hef eslagen. Eerst za'k oe op dit lekkere vuurken 'n steutjen langzaam loaten broajen en dan za'k oe met disse tange 'n minnigheid an de ooren en de neuze kriebelen en . . . en dan za'k wel wieder zeen. En a'k der dan genog van kriege, dan verbran ik oew dood gestorven liek heelemoale tot poeier en stof, en geen menschelik starveling zal ooit weten, wat der van den rieken Gradus Biesterbosch eworden is. Noe geef ik oe nog tien tellen um oe veur te bereiden en dan mo'j der

an geleuven. Eéne .... twééje .... dréééje ...."

't Wier Gradus greun en géél veur de oogen: hee wol opspringen, moar hee kon neet: hee wol roopen, moar de proppe belette 't; hee wol zich umme gooien, moar hee had der geen macht too; hee veulde zich minder biej machte, um wat uut te richten, as 'n klein jungsken .... veere .... vieve ... zesse ... zeuvene ...."

Gradus Biesterbosch knep de oogen stief too, en dee ze dan ook net zoo gauw weer wied lûs, hee markte noe, dat 't kolde zweit 'm an alle kanten langs de hoed begon te lekken, en dat de heure 'm recht òver ende op 't heufd gingen stoan. Hee zag de mooie, groote boerderieje, dee hum eigens tooheurde, heelemoale in vollen eigendom; hee zag de peerde en de beeste met de kop òver de hegge loeren, woar de baas noe toch bleef; hee zag de kippen en de ganzen hen en weer loopen en hee heurde de knechts en de meiden mekare verwonderd vroagen, wat de boer toch angong, dat e nargens te heuren of te zeene was. En de olde veldwachter zag e met de sabel in de hand deur 't darp loopen en an iedereene vroagen, of e Gradus Biesterbosch ook hier of doar had ezeene. Moar ze schudden allemoale 't heufd en konden 'm geen van allen uutsluutsel geven ..... achte ... negene ... tiene .....

Hee zag Tienus de witgleujende tange uut 't vuur nemmen en der met op hum afkommen; hee heurde: „Ziezoo, Gradus Biesterbosch, de tied is umme. Noe za'k oe met disse tange eerst is 'n steutjen kriebelen."

Gradus veulde de hette veur zien gezichte, de tange raakte hum op 'n doembreedte . . hu . . hu . .

Hee spande voor de leste keer zien uterste krachten in en gaf zoo'n allermizerabelst naar geluud, dat der finoal niks menscheliks meer in was . . . .

„Moar Gradus, mien leeve man, wat mekeert oe toch? Iej doot ons allemoale schrikken, dat doo'j. Iej goat joa te klanke as 'n onwieze; iej brult as 'n roazende bolle, en iej zit veur 't open raam te sloapen as 'n osse. Heur iej dan neet, hoo slim 't dondert? En mark iej dan neet, dat 't smakrègent en da'j kletsnat wordt?".

Gradus dee de oogen lùs en kek veraltereerd rond. Zien breur Albert sting biej hum, anders geen mensche.

„Bin iej doar, Albert? En woar is . . . . woar is Tienus?"

„Tienus? Wat veur Tienus? Iej hebt edreumd, dat he'j!"

„Edreumd? . . . . . Joa, 'k heb edreumd, allerakeligst he'k edreumd. 'k Hebbe de nachtmerrie ehad, Albert."

„Zeg moar leever, de dagmerrie, dat liekt der bêter op."

„Bestig, ook al good." Gradus sprong op.

„Kom, wiej zùlt 'n kummeken koffie halen, Albert. En as dan 't règenen en 't onweeren wat op is eholden, goa 'k sebiet noa Tienus de smid en bestel hum 'n splinterniejen ploog te maken. 'n Mensche mot lèven en . . . loaten lèven."

'N VREMDE STREUPER.

Neet wied van Zutphen lig en darp,
  — De name mo'j moar dreumen, —
Want 't liekt miej wel wat áls te scharp,
  Um man en peerd te neumen.
Ook kump doar nog wat anders biej:
  De leu zint nog in lèven,
En doarum steet 't wat vinnig vriej;
  De rest is miej um 't èven.

Doar woonde veur good zeuven joar
  En olde, rieke schraper.
Hee dacht alleen an hebben moar,
  En zag in elk en kaper!
Hee zei, dat ieder hum bestal,
  Dee 't efkes moar kon lappen:
Zien eigen deenstvolk bòvenal;
  Dat deed noe niks, as gappen!

Wier meid of knecht wat mankeliek
  En onbekwoam tot warken,
Of stief en krom van rimmetiek,
  Al leet e 't weinig marken,

Dan maakte 't lèven den zóó zoer,
  Dat 't stumperd, meu van 't liejen,
Noa mennig dreunend donderschoer
  Vertrok . . . . tot *zien* verbliejen!

Zoo had e òver bosch en veld,
  Veur rieklik veertig joaren,
En kwieken boschbaas an esteld,
  Um holt en wild te spoaren;
Um too te zeen, dat 't deevengood
  Zien beume neet kwam hakken,
En 't streuperstuug deur strik of lood
  Geen hoar of veer kwam pakken.

Wat had den Geert zien best edoan,
  In al dee veertig joaren!
Geen streuper was vriej uut egoan;
  Want Geert wist van geen spoaren
As Geert oe biej de kladden kreeg,
  Iej most der an geleuven!
Geen geld of good, woar Geert veur zweeg,
  En bange . . . . . veur geen zeuven!

Moar noe was Geert — de boschbaas — old,
  Al biejnoa acht en zestig,
Noe wier 't hum 's nachts in 't bosch te kold,
  En 't loeren . . . vond e bestig,
Moar 't leefste noe neet meer biej nacht;
  Dan leet e streupers streupen,
Dan leet e, wee wol goan, op jacht,
  En haas of hoonder reupen.

Noe wier Geert old en stief en stram,
Noe kon e neet meer loopen,
Wanneer in 't bosch en streuper kwam,
Um kunsten te verkoopen,
Noe kon e neet, as vrogger, meer,
's Nachts op de strikken passen,
Um 's margens, zelfs biej 't roewste weer,
Den wilddeef te verrassen.

Noe kon e neet zoo scharp meer zeen,
As vrogger, half in 't duuster,
Of heuren, an de proat alleen,
Of kennen an 't gefluuster!
Noe kreeg e al in geen moanden meer
En streuper biej de bokse;
Noe zag e hoast geen strikdroad meer ....
Geert wier en nul, en fokse! (1)

Dat kreeg de schraper in de loer,
Dee zelf van oldheid kraakte.
En ieder bod kwam 't donderschoer,
Dat Geert grammietig maakte.
Moar Geert nam zich héél plechtig veur,
Um 't ploagen te verdragen,
En zich neet deur den olden steur
Zoo vot te loaten jagen.

Geert riddeneerde zóó: „Meneer
Gaf 'k al mien beste krachten,
Dee dikke veertig joar, en méér,

(1) nietsnut.

Biej dagen en *biej nachten.*
Veur 't *dag*wark hef e 't loon alleen,
Veur 't *nacht*wark niks egeven!
Dus is e 't nachtloon, noa da'k meen,
Miej schuldig nog ebleven!

Poh noe! Dan is 't zien Christenplicht,
Um miej dat te betalen,
Inplaats van met zoo'n bats gezicht
Zoo roew miej deur te halen!
Hee mot miej op mien olden dag
Beheurlik onderholden;
Geen heer, dee anders handlen mag
Met ofgejakkerde olden!"

Zoo riddeneerde Geert toezoer,
Noa elken dag vol lasten,
Noa ieder krakend donderschoer,
Dat op hum lùs kwam basten,
Hee leet den olden schrapezak
Moar vleuken, tieren, roazen
En dacht: „Ik holle mien gemak;
Iej kùnt um lekker bloazen!"

Moar too den olden schraper zag,
Dat Geert neet op wol rukken,
Too bromd 'e, op en kwoajen dag:
't Zal margenvrog wel lukken."
De vent bedacht en voelen streek,
Zóó voel, as nooit te veuren,
Alschoon, dat 't *hum* zoo voel neet leek;
Wat deed e? Dat zù'j heuren.

Hee ging in 't hartjen van den nacht
Wel vieftig strikken zetten.
En Geert wier 's margens op ewacht,
Of dee wel op kwam letten.
De snee lag biejnoa dree voot hoog,
En Geert, — da's te begriepen —
Geert keek vremd op, too 't heerschop vroog,
Of Geert ging *eugskes-kniepen !* (1)

En of e noe de streupers moar
Leet goan noa hartelusten ;
— Want stond 't neet stief vol strikken doar ? —
En 's nachts moar uut ging rusten,
Instèè van op de loer te stoan ?
Was dat manier van doone ?
Dat kon toch langer neet bestoan !
Zee streupten 't bosch glad schoone !

Wat had e an zóó'n boschbaas nog ?
Geert most noe is begriepen ;
Hee pleegde met zichzelf bedrog,
Dee danste noa Geerts piepen !
Dus .... òvermargen — Zoaterdag —
Kon Geert veurgood vertrekken ;
En 't loon, dat dan op toafel lag,
As 't leste, biej zich stekken.

Too ging de schraper noa zien huus.
Moar Geert sting biej de strikken
En keek scharp too .... Dat was neet pluus ;

(1) door de vingers zien.

De snee kwam 't Geert verklikken.
Dee vootspoors wazzen . . . . van . . . . meneer!
Doar pasten in . . . *zien* schoonen! . . .
„Wacht," bromde Geert, „ik krieg oe weer,
En *dán* zal *ik* oe loonen!"

Geert leep de achterdeure in
En greep meneer zien schoonen
En volgde 't voetspoor tot 't begin
En zag zien wark beloonen.
Meneer was 's nachts noa 't bosch egoan,
Van 't huus tot biej de strikken!
De smakkerd had 't dus zelf edoan!
Geert dacht van nied te stikken!

Geert vleukte met en zwoaren vleuk,
— Dat òverkwam hum zelden —
De voesten trilden hum van jeuk,
Dee weinig goods veurspelden.
„Zoo'n voelen smakkerd!" bromde Geert,
„Ik zal oe, smiesterd, vinden!
Wacht, olde schraap, iej warkt verkeerd!
Noe word' wiej kwoaje vrinden!

Zoo'n onbezoesd gemeenen zet,
Dee zù'j miej duur betalen!
Ik vang oe in oew eigen net,
De duvel zal oe halen!
Heb ik *dat* noe an oe verdeend?
Miej zóó te koejeneeren?
De duvel hef oe geld eleend;
Ik zal oe *dokken* leeren!

Geert had zien plan gauw in de kop.
Hee stak twee dikke hazen
Den oavend ieder in en strop,
En too was Geert . . . geblazen.
Moar efkes later stapte Geert
Biej d'olden schraper binnen
En zei heel kalm en onverveerd
En zunder te bezinnen:

„Meneer, en weurdjen astoebleef!
Eén haas henk al te smakken!
Noe za'k den streuperigen deef
Wis margenvrog wel pakken!
Vanoavend kump de streuper neet;
Vannacht nog vùlle minder,
Dus goa'k vannacht, zooa'j wel weet,
Noa Jan, den bessembinder.

Den kerel, dee vertrouw 'k neet arg;
Hee kump miej mangs wel tegen,
En end veurbiej den streujselbarg
En denkt miej te bedreegen.
Dus, 'k goa dee kante dalik uut
En blief vannacht doar zitten;
Ik wil doar hering van of kuut;
Licht krieg 'k hum biej de klitten."

De schraper keurde 't gniezend(1) good,
En Geert verleet zien „meester".
Met gleujend heufd en kokkend blood

(1) grinnekend.

Kròòp Geert deur struuk en heester.
Neet noa den bessembinder, nee!
Dat zù'j toch wel begriepen!
Vlak biej de strikken, in de snee
Zat Geert zich te verkniepen.

Zien groote, starke plisiehond,
Geerts moat op al zien tochten,
Zat biej hum neer en loerde rond;
Hee wist wel, wat ze zochten.
Hee wist óók, dat e zwiegen most
En geen geluud mocht geven.
Hee grep ze vaste en bleef op post
En had 't nooit op egeven!

En nog geen uur zat 't tweetal doar,
Of in de snee klonk 't poffen,
Asof der een van twintig joar
Heel zeutjes an kwam sloffen.
Hee kwam van 't groote heerenhuus ....
Geert gaf zien hond en teeken,
Zoo stil te wèzen as en muus,
Terwiel ze scharper keeken.

Pof — pof — doar kwam de kerel an!
't Leek wel en boerenpummel,
Hee had en bult as bessem-Jan,
Den olden, krommen lummel.
Hee droog en knupdook um de kop,
Doar òverhen etrokken,
En 'n roewe winterjachtmutse op .....
Persies en beer op sokken!

Hee had en blauwe kiel an 't lief,
  Zooas Jan Bessem plachte.
Ook leep e net zoo krom en stief,
  Terwiel e zeutjes lachte.
Hee bromde ook in zich eigens wat
  En kwam noe biej de strikken,
Woar Geert met Snel te wachten zat,
  Doodstille, zonder kikken.

De kerel bukte en grep gezwind
  En haze biej de nekke . . . . . .
„Onthold oew dag en uur moar vrind!"
  Klonk 't doar opens biej 't hekke.
En Geert kwam hoastig veur den dag,
  — De hond bleef nog terugge —
„Iej bint wel gochem, kameroad,
  Moar noe bin'k oe te vlugge!"

De streuper gaf en schreeuw van schrik
  En zette 't op en drossen.
En Geert, bizunder in zien schik,
  Leet deur de snee hum klossen.
Snel heel zoo stil zich, as 'n moes,
  Tot Geert reep: „Snel! gauw pakken!"
En too vlòòg Snel veuruut, perdoes,
  En greep hum in de hakken!

Moar in de hakken neet alleen;
  Snel beet hum in de kuten;
Van 't linker- en van 't rechterbeen
  Kwam d' onderbokse buten!
Snel trok de brook finoal kapot.

De streuper sloog an 't krieten,
En Geert reep: „Grip e oe biej de strot,
Dan he'j 't oe zelf te wieten!

A'j wies doot, blief dan stille stoan,
Dan zal oe niks gebeuren;
Dan kù'j sebiet oew weg weer goan,
Moar .... eerst mo'k oew bekeuren!
Zeg miej oew name en olderdom,
En woar da'j woont meteene!
Koman, sprek op! Wéés neet zoo dom;
Ik kriege kolde beene!"

Dat klonk den andren niks noa 't zin.
Hee grep van onder 't vesken,
En zwaaide zwiegend, neet zoo min,
En lang, tweesniedend mesken.
Dat stak e Snel deep in den hals ....
De hond zakte in mekare.
En Geert? Geert wier noe hels en vals
En schreeuwde: „God beware!

Noe za'k oe leeren! Hier dat mes!
In naam der Wet! 'k Bin plitie!
Noe lèès ik oe en andere les
In 't rechthuis van Justitie!
Oew name, laffe moordenaar,
Sebiet, of 'k zal oe leeren!
Sprek op, of 'k loat oe, gek of gaar,
Noa 't torenhok mesjeeren!"

De streuper nam en wilden sprong
En ... greep Geert biej de strotte.

Moar Geert, dee hum de snee indrong,
  Was vùl te slimme rotte.
Hee gaf en stomp hum vlak veur 't lief
  En nog en vieftal trappen,
Too lag de streuper stil en stief,
  Biej Snel noa lucht te happen.

Hee kwam nog aardig gauw weer biej,
  Moar Geert, dee heel hum vaste
En zei: „Zoo baas, noe heur iej miej;
  Noe breng 'k oe noa de kaste!"
Moar d' ander, liggend in de snee,
  Begon noe zacht te proaten
En bad en karmde noe veur twee,
Geert zol hum vriej toch loaten!

Geert zol zien heele lèven deur
  Tien gulden 's weks ontvangen!
Meneer zol niks geen wark doarveur
  Van Geert ooit nog verlangen!
Ook zol e van meneer elk joar
  Veur niks en acte kriegen!
Dan mocht e jagen veer en hoar,
Wat loopen kon of vliegen!

Geert zol dat hebben zwart op wit,
  Gezegeld en bekrachtigd
En onaantastboar, onbevit,
  Deur Recht en Wet emachtigd!
Kort weg: de kerel sprak zoo mooi,
  Dat Geert begon te gniezen
En zei: „*Noe* proat iej in mien rooi,
  Moar loa w' hier neet bevriezen.

'k Goa dalik met oe mee noa huus;
Doar zû'j 't sebiet miej langen.(1)
En mark ik soms, dat 't is neet pluus,
Dan loa'k oe dalik hangen!
Dan za'k oew valschen Judasstreek
Gauw wereldkundig maken;
Dan heur iej gauw, gezond of zeek,
Wa'k met oe heb te maken!"

En deur dee beiden wier den nacht
Het liek van Snel begraven.
Pampier en acte ree (2) ebracht,
Dee Geert zien rechten gaven.
Geert kreeg de hazen óók kedoo,
En nog en achterlajer.
En onderweg zei Geert: „Ziezoo,
Mien ducht, dat kon neet fraaier!"

Geert krig zien geld pront uutbetaald
En ieder joar zien acte,
En Geert hef wieslik nooit verhaald,
Wat poets hee „iemand" bakte,
Moar, zooas 't in de wereld geet,
't Geheim wier neet begraven.
„*Men*" kwam der achter, zoo a'j zeet,
Misschien wel deur de raven.

(1) geven. (2) gereed.

KLEIN, MOAR LEEP.

Tiensken zag en boom vol proemen!
Tiensken kreeg zoo'n argen zin,
En hee leep met kleine peskes
Gauw den grooten bongerd in.

Tiensken plukte noa begeeren,
Zocht de reepste proemen uut;
Too zien buuksken biejnoa vol was,
Kwam de boer de deure uut.

„Bin iej hier an 't proemen reupen?"
Reep e met en kwoad gezicht,
„Mo'k oe veur de bokse langen?" . . . .
Tiensken wier al op elicht.

„„'k Wol alleenig moar is preuven,
Of oew proemen riepe zint
En dan veur 'n paar cent koopen,
A'j der neet te duur met bint.

Moar der hangt nog zoeren tusschen;
't Lief dut miej al hoaste zeer.
Loat miej dus moar stil noa huus goan;
Later kom ik wel is weer!""

WINDBUULS TESTEMENT.

Kloas Windbuul zat bij 't schaddenvuur
  Zich doanig te vervelen.
— 't Was net in 't schemmer-oavenduur,
  Dat uurken van verbeelen. —
Too stak e 't keersenstumpken op,
  Um 't duuster te verdrieven.
En bots kreeg Kloas 't noe in de kop,
  Zien testement te schrieven.

Fluks kwam de penne veur den droad;
  Wat inket in en vlesken,
Papier ontbrak, moar Kloas wist road;
  In 't olde breeventesken,
Doar zat 't noltisiebeuksken in,
  Doar was wat uut te scheuren;
Ziezoo, noe had e 't net noa 't zin,
  Noe zol 't sebiet gebeuren!

En Windbuul, 't schrieven neet ewend,
  Begon heel gloeps te kladden;
Too schreef e: „Dit 's mien testement,

A'j 't neet begreppen hadden!
Ik schrieve met mien eigen hand
Dit zwoare stuk hier plechtig,
'k Bezweer biej water, lucht en land!
Dit is mien wil, verechtig!

'k Vermaak an krommen Kees Tebak
Mien onbetaalde schulden!
An Rooien Daan mien leûgen zak
En mien verloren gulden!
Biej Toon den tapper stoa'k in 't kriet
Veur vievendattig stuver;
'k Doo ze òver an mien huusboas Piet,
Dan is de huur net zuver!

Mien dorst geef ik perzent kedoo
An de Geheel-ontholders!
En al mien veurig beddestroo
An 't rentenierken Bolders!
Al wat miej tookump van Oom Kris,
Zoo gauw dee kump te starven,
— Dee armer dan Kloas Windbuul is —
Mag de veldwachter arven.

Mien olde schoone bint veur Jan,
Met touw en toebeheuren,
As *hee* der neet in loopen kan,
— Ze stoat wat lùs van veuren —
Dan mag zien oldste lummel, Dries,
Ze van zien vader arven,
Moar .... lèvenslang niks, eigenwies,
Aan 't linksche paar bedarven.

Mien kleere — bokse, jas en kiel;
Want 'k drage nooit wat anders,
In kolde of hette, — wi'k trankiel
Wéér maken aan boer Sanders.
Hee hef, veur acht of negen joar,
Dat pak miej *óók* egeven;
Ik drooge 't nacht en dag, da's woar,
En 't is *kei-dicht* ebleven!

Al wat der, half of heel kapot,
Nog meer is, um te schenken,
Dat geef ik an de armen vot;
Want dee wi'k óók bedenken.
Doar gun ik ieder 't meeste van,
Met leefde en met lusten;
Moar 'k hol eerst alles zelf nog an,
Totda'k veurgood goa rusten!

En 'k vroage veur dit alles niks
Dan, noa da'k bin begraven,
En standbeeld op mien graf, heel fiks,
Betaald met leefdegaven!
Dat standbeeld mot en streuper zin,
Met net, geweer en strikken
En an zien voot veldwachter Pin,
Dee Windbuul geet verklikken!

INHOUD.

	Blz.
Brummels plukken	5
't Veugeltjen	7
't Breefken van duuzend	43
Bepreuvinge	53
De Schatgraver	56
De Lochemsche Barg	84
Lèvensleedjen	93
Verzuchtinge	95
Gait Gochem	97
Efkes veur	104
Dagmerrie	109
'n Vremde Streuper	123
Klein moar leep	135
Windbuuls Testement	136